

N° 10 OKTOOBER 2014 hind 2.50 €

muusika

Imeline
Martha
Argerich

Birgitta
festivali
kümme
aastat

Mihkel
Raud

BUDAPEST INTERNATIONAL CHORAL CELEBRATION

23.- 25. May 2015

Enter Q

INTERNATIONAL CHOIR SHOW
MIDNIGHT CHORAL MUSIC
SING ALONG: ORFF CARMINA BURANA
with the Dahnányi Orchestra Budafok
conducted by Gábor Hollerung
Youth for the Youth, Pop & Jazz Concert
Workshops, Open Singing, Gala Concerts
Choir Flash Mobs & Friendship Concerts

In the Palace of Arts & other famous venues of Budapest

meeting
music

Let us meet in music!

info@meeting-music.com www.meeting-music.com

Many chances to learn and grow through direct exchange in:
Jury&Conductors Meeting,
Evaluation Performances,
Individual Coaching,
Friendship Concerts,
Sing Together Time,
Meet'n Chat,
Choir Lounge
and much more!!

meeting
music

Hungary - Budapest
March 29 - April 2, 2015

Italy - Caorle/Venice
April 29 - May 3, 2015
May 1 - 5, 2016

Poland - Toruń
June 27 - July 1, 2015

Italy - Rome
July 1 - 5, 2015

Italy - Riva del Garda
October 10 - 14, 2015

Italy - Riva del Garda
March 20 - 24, 2016

Portugal - Fundão
October 8 - 12, 2016

23 - 25 May, 2015

Budapest
SING ALONG!
Carmina Burana
on the stage of the
Palace of Arts

info@meeting-music.com
www.meeting-music.com

Venezia
In Musica

MUSICA SACRA
A ROMA

According to the New **inehoral** Evaluation System

EESTI FILHARMOONIA KAMMERKOOR

KUNSTILINE JUHT JA PEADIRIGENT - KASPARS PUTNIŅŠ

GREGORY ROSE

SURMATANTS

11.10 kell 19 Tallinna Niguliste
muuseum-kontserdisaalis

Eesti Filharmoonia Kammerkoor
Kammeransambel
Lavastaja Helen Ireland
(Suurbritannia)
Dirigent GREGORY ROSE
(Suurbritannia)

Pool tundi enne
kontserdi algust
loeng Bernt Notke
„Surmatantsu“ maalist.

LUX

21.11 kell 18 Tartu Jaani kirikus

22.11 kell 19 Tallinna Niguliste
muuseum-kontserdisaalis

Eesti Filharmoonia Kammerkoor
Valguskunstnik Kaisa Paluoja
(Eesti Kunstimuuseum)
Dirigent KASPARS PUTNIŅŠ

Carlo Gesualdo
Salvatore Sciarrino
György Ligeti
Johann Sebastian Bach
Helena Tulve - Lost - ESIETTEKANNE!

Pool tundi enne
kontsertide algust
kultuuriloolase
Linnar Priimägi loeng
valguse filosoofilisest
tähtsusest.

Piletid 8 / 15 € Piletilevis, Piletimaailmas ja tund aega enne kontserdi algust kohapeal.
Kontserdikülastajal on pileti ettenäitamisel võimalik Adamson-Ericu muuseumi külastada
50% soodsamalt kuni 30. novembrini 2014.

Koostöös Eesti Kunstimuuseumiga

EESTI KUNSTIMUUSEUM

www.epcc.ee

10/2014

Ajakirja tehes on kõrvuti tohtu põnevuse ja loomingulisusega ka alatine mure, et väljaanne kõnetaks, see leviks ja et seda ka loetaks ja ostetaks. Mihkel Raud oma avaintervjuus kõneleb muuhulgas ka sellest, mida ta koges ajakirja Nael välja andes ning nähtust Inglismaal ajakirjandust õppides. "Võib ju küll arvata, et kõigile meeldib muusika ja kõik tahavad sellest lugeda, aga kahjuks ei ole see nii. Väga raske on leida inimest, kellele muusika ei meeldi, aga kui selle kohta lugemiseks on vaja raha välja käia ning lugemisele aega pühendada, on see keeruline." Ning lisab, et selle põhjal, mida tema Inglismaal nägi, pole see sealgi kerge, nii et see ei ole ainult väikese riigi probleem. Samu küsimusi puudutab ka mitmes numbris järgnev Alo Põldmäe kirjutis esimese vabariigi aegsetest muusikaajakirjadest. Samad probleemid ja samad rõõmud juba Karl August Hermanniga aegadest, kuid soovi, entusiasmiga ja justkui ime läbi muusikaväljaanded püsivad ja jätkuvad.

Ja Rimmel

Peatoimetaja **Ja Rimmel** ia@ema.edu.ee
Toimetaja **Virge Joamets** virgejoamets@gmail.com
Toimetaja **Joosep Sang** joosep@ema.edu.ee
Reklaam **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundaja **Ande Kaalep** ande.kaalep@gmail.com
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministerium
Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital
Väljaandja SA Kultuurileht
Voorimehe 9, 10146 Tallinn

Toimetuse kolleegjum: Eesti Muusikanõukogu juhatus
Toimetus: Voorimehe 9, Tallinn 10146
Toimetuse telefon **6 833 107**
Kodulehekülj: **www.ajakirimuusika.ee**
Trükitud **Pajo trükikojas**
Pärnu mnt. 58, Sindi linn, 86703 Pärnumaa
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post
Peterburi tee 34-5,
Tallinn 11415
Tel 617 7717, www.tellimine.ee
Tellimisindeks 00679
E-arve püsimumbriga **1,60** eurot number
Aastatellimus **23** eurot
**Muusikaõpetajatele ja
-õpilastele aastatellimuse
soodushind 19 eurot.**
Soodushind kehtib ka pensionil
olevatele muusikaõpetajatele.
Tellimine: ia@ema.edu.ee,
Online-tellimus: **www.fingler.com**.

FOTO MARGUS HAAV

KAVA

- 2** Margus Haav. Mihkel Raud: Eesti muusika ei ole kunagi nii hästi elanud
- 9** Nele-Eva Steinfeld. Muusikauudiseid maailmast
- 12** Europe Jazz Media soovitab
- 13** Kai Taal. Hulljulge ja ebamaine Martha Argerich
- 16** Alo Põldmäe. Muusikaleht 90... aga enne seda olid Sireen ja Helikund II
- 18** Virve Normet. Kuidas teha festivali, mis jääks püsima? Birgitta festival 10
- 22** Vello Mäeots. Eesti Rahvusmeeskoor 70. Teine tagasisaade: uus RAM ja uued dirigendid
- 24** Hele-Mai Poobus. Muusikapidu mere ääres. Birgitta festival
- 26** Talvi Nurgamaa. Kõrghetki kammermuusikaga. Tallinna kammermuusika festival
- 29** Margus Haav. Kaubamärk kui kvaliteedimärk. Plaadifirma Seksound
- 30** Kristel Pappel, Anu Schaper. Muusikalisi teateid Saksamaalt. Eesti-Soome festival Fellbachis, kontserdid Berliini saatkonnas
- 32** Muusikauudiseid Eestist
- 38** Heliplaadide tutvustus
- 40** Ivo Heinloo. Jazzisessioon nr 7

muusika

Mihkel Raud:

Eesti muusika ei ole kunagi nii hästi elanud

MARGUS HAAV
kultuuriajakirjanik

Mihkel Raud teeb palju ja jõuab palju. Tema olulisemad bändid on Golem, Metallist, Singer Vinger, Mr Lawrence ja Lenna. Ta on oma silmaga näinud mitme Eesti popimüüdi sünni ja ka isegi kuidagi sujuvalt popimüüdiks saanud. Ta on saatejuht ja kirjanik, helilooja ja tekstide autor. Tuttav telest ja raadiost. Sirgjooneline ja otsekohene mees, keda sõbrad iseloomustavad kui maksimalisti.

Raua debüütromaan “Musta pori

näkkü” ja saatejuhi roll “Kolmeraudses” jätavad mulje mehest, kes ei anna armu kellelegi, kõige vähem iseendale. Reaalses elus on see telest tuntud tulistava kõnemaneeeriga, põhjendamatult arrogantset muljet jättev mees vahetu, siiras ja sõbralik. Väga mõnus ja intelligentne vestluspartner, kes ei viitsi poseerida, ja kui ta midagi ütleb, siis on selge, et just täpipealt nii ta mõtlebki. Millise mulje ta sellega jätab, ei huvita teda üldse.

Muusikute puhul proovitakse ikka välja uurida, kui varajases lapsepõlves kõik algas. Su isa Eno Raud mängis viiulit? Mängis küll ja oli kuuldavasti väga andekas. Ta käis viiulitudides ühe eestiaegse viiuliõpetaja juures, kelle nime ma kahjuks ei mäleta. Tema uskus mu isasse nii palju, et kui mu vanaisal ei olnud vahepeal võimalik tundide eest maksta, oli ta neid tasuta andnud.

Vahel juhtus, et isa võttis purjus peaga viiuli välja. Temast pidigi saama viiuldaja, aga elu läks teistmoodi ja temast sai kirjanik. Kellele neid viiuldajaid ikka nii palju vaja on, aga naksitrallide ja Sipsiku väljamõttele oli puudu. Igatahes, isa armastas muusikat väga. Alguses ei saatnud ma ilmselt väga selgeid signaale, et minust võiks muusik saada. Aga kui need märgid tekkisid, oli isa väga toetav. Ta ostis mulle minu esimese kitarrri ja andis ka raha esimese välismaise kitarrri jaoks. Isa oli muusikaga seotud, kuigi mingist hetkest alates ta viiulimänguga enam ei tegele. Ta on ka laule kirjutanud. Mõni näiteks "Sõidulaul", on üsna tuntuks saanud.

Muusikakoolide vahet sa ei ole jooksnud?

Ei. Isa ja ema said väga õigesti aru, et muusikahariduse saamiseks pidi, vähemasti Vene ajal, tegema kompromissi üldhariduse osas. Kui said muusikakooli või muusikakeskkooli sisse, muutusid ülejäänud ained kuidagi teisejärguliseks. Kuidas tänapäeval on, pole mul õrna aimugi, aga eks asi ole mingis mõttes sama.

Muusikakoolides olid üldained vähem tähtsad, aga mu vanematel oli kindel usk, et elus toimetulekuks peab olema väga tugev üldharidus. Õppisin 7. keskkoolis, kus oli muusikaklass, nagu igas koolis. Seal ma käisin küll ning sain ka oma esimesed muusikatunnid. Õppisin plokkflööti, mis ei ole maailma kõige keerulisem instrument, aga võibolla just tänu sellele ei tüdinenud ma sellest nii kiiresti. Võibolla need lapsed, kes pannakse klaverit või viiulit õppima, tüdinevad kiiremini, kuna esimese tulemuseni jõudmine võtab aega. Plokkflööti on lihtne ja kerge pill. Käisin tunnis, õppisin solfedžot ja mängisin noodist isegi üsnagi keerulisi teoseid.

Jäin korra mõtlema tänapäeva koolide võimaluste peale. On gümnaasiume, kus prooviruumis on Marshalli või mud ja Fenderi kitarrid. Iseenesest tore, aga samas tekib kohe küsimus, et mis pagan – Marshall ja Fender koolilibändil? Ega kõik liiga lihtsaks ole tehtud?

Jaa, muidugi on tore, et see tänapäeval niimoodi on. Vene ajal käis kõik hoopis teistmoodi. Koolides tegutsesid bändid küll, minagi tegin koolibände. Võimalused olid aga hoopis teistsugused, õieti neid polnudki. Mingid võimendid olid, aga enamikus ikka Vene omad. Tõllal saada olnud korralike Tšehhi või Saksa võimendite ostmiseks polnud koolidel ei võimalusi ega raha. Tänapäeval on olukord võrreldamatu. Jumal tänatud, et koolides on loodud head eeldused bändide ja muusika tegemiseks.

Arvasin vahepeal ka ise, et selline olukord muudab muusikaga tegelemise vähem kirklikuks. Vene ajal oli ju ka plaatide ja lindistuste kättesaamisega tükk tegemist. Inimesed sõitsid tunde bussiga, et näiteks Mustamäelt kellegi käest üks plaat paariks tunniks enda kätte saada. Täna on kõik muutunud, uus lugu on kohe striimiv või allalaetav.

Mõtlesin, et ehk see vähendab muusikaga koos olemise tahet, kuna kõik on muutunud kuidagi iseenesestmõistetavaks. Tegelikult aga ei ole. Minu poeg tegeleb kitarrimänguga ja tal on ka bänd. Näen oma silmaga, et tingimused, kus kõik on palju lihtsam, ei ole vähendanud kirge. Mul on selle üle ainult hea meel.

Lapsed ja muusika... Vanemate elamata jäänud elu või täitmata unistused, mis iganes selle põhjuseks võib olla, aga kuidagi kahju on vaadata põngerjaid, keda veetakse jalgpallitrennist klaveritundi ja prantsuse keele ringist kooriproovi. Võimalik, et see kõik kulub neile iseseisvas elus marjaks ära, aga ikkagi...

Olen absoluutselt sama meelt. Lastele tuleb anda ruumi hingata ja mängida. Last ei saa sundida tegema kümmet asja, lootes, et ehk osutub üks nendest tulevikus vajalikuks. Arvan, et kipume üldse lapsi sageli alahindama. Nad on ise võimelised aru saama, mis neid huvitab.

Eriti halb on see, kui neil on huvi millegi vastu ja see tapetakse juba eos. Minul juhtus nii kujutava kunstiga. Kui olin kümneaastane, veeti mind mööda Ermitaaži. Pärast seal välja tulemist sain aru, et ei soovi mitte kunagi oma elus enam kujutava kunstiga kokku puutuda. Ma olin lihtsalt nii väike ja nii väsinud. Võttis aastaid, enne kui mingigi huvi taastus. Sellest on kahju.

Millised on su lapsepõlvelaulud?

Mul on päris mitu meeles. Üks nendest oli Rolling Stonesi "I Can't Get No) Satisfaction". Kui olin kolmeaastane, oli see mu lemmiklaul. Vene ajal ilmusid mingid naljakad kogumikplaadid, nagu "Tantsujem bez pererõva". James Lasti orkester musitseeris, vahepeal oli aplaus ja siis laskis Last edasi. Aga sinna vahele oli pandud ka see Rolling Stonesi lugu. See meeldis mulle ikka kohutavalt. See on esimene rockilugu, mida suudan lapsepõlvest meenutada. Juba see riff, esimesed paar nooti... Siitamaani tundub täiesti pöörane.

Nõukogude plaadifirma Melodija andis välja ka singleid. (Naerab.) See oli muidugi puhas piraatlus. Biitlite singleid müüdi ka, ühel oli "Can't Buy Me Love". Rolling Stonesi singel oli ka müügis.

Jah, tuleb mulle ka meelde, "Paint it Black" oli seal peal.

"Ruby Tuesday" ka. Need plaadid ongi esimesed, mida mäletan. Kõlab kuidagi standardselt, aga biitlid ja Stones olid minu jaoks esimesed Lääne bändid. Muidugi kuulasin ma ka väga palju eesti muusikat. Seda tuli ju raadiost ja televiisorist. Ruja ja Grapsi plaadid ostsin Raekoja platsi plaadipoest. Apelsin ja Mati Nuude muidugi ka. Rockmuusikast pani mind vaimustumata aga ikkagi just seesama rollingute "Satisfaction".

Mikael Niemi samanimelise teose järgi tehtud suurepärase mängufilmis "Popmuusika à la Vittula" on stseen, kus teismeeas peategelane paneb esimest korda peale biitlite plaadi. Maailm hakkab pöörlema, seinad kaovad ja miski ei ole pärast seda endine. Minu meelest on see üks parimaid visuaale, mis kirjeldab esimest kokkupuudet muusika maagiaga. Ma arvan, et tal oli umbes sama tunne, mis sul.

Hevi tuleb, hevi tapab! Ansambliga Metallist 1986. aastal.
FOTO NAGI.EE

Naljakas jah, kuidas sellised asjad muudavad. Mõned asjad lihtsalt on universaalsed.

Millal sa bändi tegema hakkasid?

Minu esimene bänd tegutses minu enda peas siis, kui käisin lasteaias. Bändi nimi oli The Bag. See oli ühtlasi ka ainuke ingliskeelne sõna, mida ma tollal teadsin. Joonistasin kodus selle bändi albumite kaanekujundusi. See oligi mul esimene kokkupuude bändiga.

Esimene päris bänd oli koolis, selle nimi oli The Robbers. The Robbers sellepärast, et mulle tohutult meeldis Kraftwerk, kellel oli lugu "The Robots". Päris sama nime ei tahtnud panna ja siis jäigi The Robbers ehk Röövlid. Hiljem tegin veidi vanemate poistega koolibändi nimega Golem, mis mängis *metal*'it ja *hard rock*'i. Edasi kutsuti mind Metallisti, kus mängisin paar aastat. Siis tuli Singer Vinger. Nojah, Singer Vingeris olen siamaani.

Bändis Suguhaiguste Dispanser mängisid ka.

Ojaa, neid väiksemaid projekte oli muidugi. Dispanseris oli ka Villu Tamme. Hendrik Sal-Salleriga tegime näiteks Küsimärki. Tegime proove, aga mingeid esinemisi ei olnud. Brežnevi ajal ei saanudki sellist bändi nagu Suguhaiguste Dispanser olla.

Punkbände oli mitmeid, eks need elasidki tol ajal rohkem legendidena kui reaalsete bändidena. Eriti lahedad olid bändide nimed: Ajutine Valitsus, Punk T, Generaator M. Generaator M jõudis siiski ka televisiooni. See bänd on ka mind kõvasti mõjutanud, ikka täitsa pöörane punt oli.

Su kuus aastat tagasi ilmunud raamat "Musta pori näkku" on väga raju ka praegu lugedes.

Ta tuli kuidagi kergelt ja loomulikult ning mul on selle üle ainult hea meel. Ega vägisi olegi mõtet üldse midagi teha.

Ma olin pärast selle ilmumist valmis, et nüüd hakkab robinaal analoogseid raamatuid tulema. Eks tuli ka, aga mitte nii palju kui oodata võis.

Onu Bella kirjutab näiteks, aga ega neid tõesti väga palju ei ilmunud. Üks põhjus, miks ma kirjutama hakkasin, oligi mui-

de see, et meil ei olnud tookord praktiliselt üldse midagi sellist. Mõtlen klassikalises võtmes rockiraamatuid. Kuigi jah, minu raamatust sai lõpuks ilmselt midagi märksa ambitsioonikamat kui lihtsalt ühe rockmuusiku ja bändi lugu. Rockibiograafiaid Eestis ei olnud, mujal maailmas seevastu leidis neid tohutult. Bob Dylanist on näiteks kümneid raamatuid.

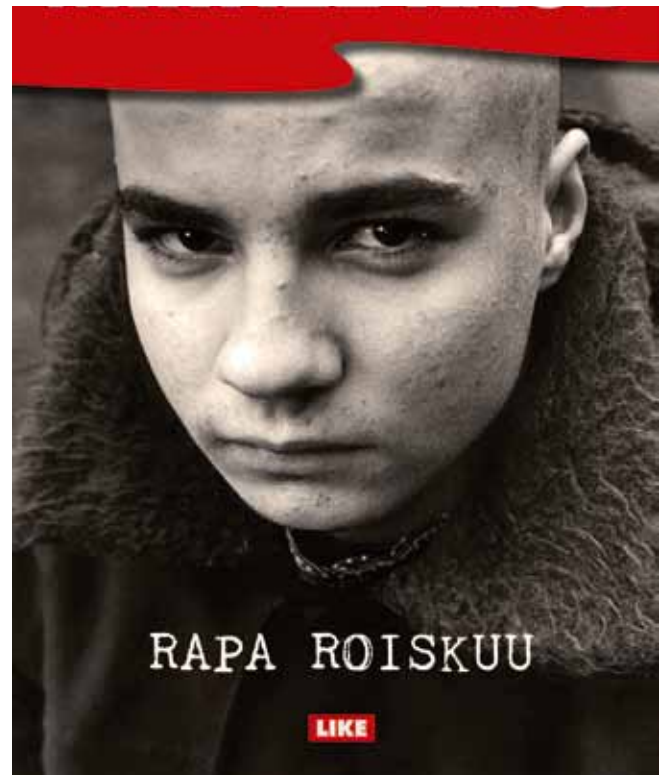
Kui ma käisin aastatel 2005–2006 Londonis ülikoolis, lugesin ma selliseid raamatuid päris palju ja see teema hakkas kummitama. Kas Eestis ei ole midagi huvitavat? Nii see ju polnud, paljudel oli midagi pöörast rääkida. Reeglid, mille järgi meie maailmas muusikat tehti, olid nii grotesksed ja absurdid, aga millegipärast ei olnud keegi neid kirja pannud. Tegin otsa lahti.

Selliseid raamatuid võiks rohkem olla. Kas häbenetakse?

Ei tea. Paar inimest on minu poole pöördunud ettepanekuga kirjutada kellegi teise biograafia. Pärast oma raamatu ilmumist oli aga tunne, et ei taha enam sama lugu kirjutada. Kuid mine tea, eks aeg muutu. Praegu ma võibolla enam nii kategooriline ei oleks. Miks mitte kirjutada variautorina kellegi biograafia. On ju väga vingeid lugusid, näiteks Tõnis Mäest, Ivo Linnast või Anne Veskest. Usun, et ka Tanel Padaril on ju ba kuhjunud üht-teist põnevat.

Lugesin hiljuti The Guardianist väga huvitavat ja mõtlemapanevat lugu, mis kõneles klassikaliste muusikute alko- ja narkosõltuvusest, pöörasest elust, mida nad elavad, ning suurtest pingetest, millega tuleb silmitsi seista.

Jaa, olen kuulnud ka Eesti muusikategijatest igasuguseid

Raamatu "Musta pori näkku" Soome väljaanne.
FOTO LIKE.FI

lugusid. Ei pea tingimata rokkar olema, et elada rockimehe elu. Ahvatlused on ju samad. Ühest kohast teise ringisõitmine, aja sisustamine...

Rockstaari reaalses elus võib samas glamuuri, seksi ja vägivalda oluliselt vähem olla, kui välja paistab.

Muidugi. Ehk on see aastatega muutunud. Singer Vingeriga esineme küll siamaani, praktiliselt iga nädal, ent noorte bändide lavatagusest elust pole mul õrna aimugi.

Enesehävitus või enda suure leegiga tuhaks põletamine ei ole muidugi see, mida taga igatseda, aga vahel kipub mulle tunduma, et omal ajal olid need leegid kuidagi eredad ja võimsamad?

(*Naerab südamest.*) Selles on muidugi selge iva. Eks siin tuleb mängu loomulikult see, et tegu oli meie noorusajaga, mil rohi oli rohelisem. Mine tea, ehk on leek ka täna siiski ere, sõltumata sellest, mida keegi teeb või ei tee. Raske öelda.

Sina tegid elus kannapöörde ja tulid alkoholisõltuvusest välja nii, et anded jäid alles. Kas vahel võib ka juhtuda, et mõni mees keerab korgi lõplikult pudelile peale ning ühes sellega kaanetab ka oma loojanatuuri?

Võib juhtuda, kuid ma ei oleks selles nii väga kindel. Täiesti kindel olen selles, et mõnuainete osa loomingus on müüt. Ma ei ole narkootikumide kunagi tarvitanud, ehk need avardavad kuidagi teadvust ja päästavad valla asju, millest sa ise teadlik ei ole. Alkoholi osas olen seevastu täiesti veendunud. See on täielik *bullshit*. Alkohol pärsib kriitikameelt. Loomesinimesed on sageli ülearu kriitilised selle suhtes, mida nad teevad. Mina samamoodi. Tina pannes kriitikameel väheneb, aga väheneb ka võime midagi toota või välja mõelda. Ma kindlasti ei usu, et alkohol loomeprotsessile kaasa aitab.

Noorema põlvkonna muusikud paistavad väga asjalikud olevat. Tuleb mõni folgimees, õlgkaabu peas ja kitarr paelaga kaelas, kuid tegelikult on ta kõva projektkirjutaja, osaline mitmes mittetulundusühingus ja firmas.

Eks ole vana tõde, et mida silmatorkavam märsilohistaja ja kirglikum puukallistaja, seda kõvem ärimees. Välimus võib petlik olla. Ehk on natuke inetu sellist paralleeli tõmmata, aga välismaal on näiteks kerjamine suur äri. Tänavanurgal kodutu kehastaja saab tegelikult väga kenasti hakkama, hommikul läheb lihtsalt kerjusena tööle ja õhtul koju.

Muusika, eriti popmuusika, on osa meie kõigi elust. Eestis ilmub sõna otseses mõttes sadu ajakirju, aga popmuusikaväljaannetest pole ükski püsima jäänud. Ühte sellist oled ise ka peatoimetanud. Nael oli väga hea ja professionaalne ajakiri. Mis juhtus?

Juhtus see, mis tollal ikka juhtus ja mis juhtub ka praegu. Omanike ja kirjastajate ootus on reeglina reaalsusest suurem. Üsna lihtne on teha kalkulasioone – kõigile meeldib muusika ja kõik tahavad sellest lugeda. Kahjuks ei ole see nii. Väga raske on leida inimest, kellele muusika ei meeldi, aga kui selle kohta lugemiseks on vaja raha välja käia ning lugemisele aega pühendada, on see keeruline.

Tollal puudus lihtsalt kriitiline hulk inimesi, kes sellist ajakirja võinuksid püsti hoida. Tegelikult, selline hulk inimesi võis isegi olla, aga seda ei saanud kindlasti väga kasumlikuks äritegemiseks nimetada. Loomulikult ei ole kirjastajal mõtet ajakirjale peale maksta.

Väikese riigi probleemid?

See ei ole ainult Eestis nii. Inglismaal ajakirjandust õppides käisin praktiliselt sellises ajakirjas nagu *Terrorizer* (1993. aastast iga kuu ilmuv *ekstreem-metal'i ajakiri – Toim.*). Olin seal paar-kolm nädalat tööl ja võin kinnitada, et Inglismaal pole lihtsam. *Terrorizer* tugines väga paljuski fanatismile ja nägi kurja vaeva, et elus püsida. Ajakiri toimis, tõi ka kirjastajale üht-teist sisse, aga kirjastaja ise on ka suur *metal*-muusika fänn. Nii et see ei ole ainult väikese riigi probleem, ka suurel turul on keeruline.

Meil prooviti enne Naela ja prooviti ka pärast, aga kõik katsed lõppesid tõdemusega, et Eestis ei ole nii palju inimesi, et selline ajakiri saaks ilmuda.

Maailm muutub, turusituatsioon ka. Kunagi muusikute peamiseks sissetulekuallikaks olnud plaadimüük on nüüd drastiliselt kokku kuivanud.

Täpselt nii, plaate tehaksegi nüüd selleks, et saaks kontserte anda. Olukord on pöördunud pea peale – vanasti tehti kontserte selleks, et müüa plaate. Täna tuleb raha kontsertidest. Teine sissetuleku allikas on autorikaitse, mis toimib Eestis väga hästi. Võin oma kogemuse põhjal kinnitada, et kui oled kirjutanud mõne hea loo, mida raadios mängitakse, on võimalik selle eest ka raha saada.

Kõik muu artistiga seotud kraam, nagu mütsid ja särgid ning muu bändisümboolikaga nodi müüb hästi. Vähemasti Läänes, aga mitte ainult. Meie Metsatöllul näiteks on see hästi sisse töötatud, aga sellise muusikastiili puhul on see muidugi tavaline. Fännid on lojaalsed ja teavad – kui ostan bändi särki, toetan seda ka rahaliselt ja aitan sellega järgmist plaati rahastada. *Mainstream*-muusikas see ehk nii lihtne ei ole. Singer Vinger müüb samas ka täiesti okeilt, pole häda midagi. Nännimüük ei ole kõige suurem ja olulisem, aga täiesti arvestatav lisatulu.

Kuidas koostöö Lennaga sujub?

Ma mängin temaga ikka, aga mitte iga kord. Igapäevakohustus on nii palju. Singer Vingeriga olen ma mänginud aastast 1986 ja selles ansamblis mängin loodetavasti lõpuni. See on bänd, mille arvelt ma ei taha kompromisse teha. Kui on Singer Vingeri kontsert, siis olen seal, ja kui samale ajale langeb Lenna kontsert, siis ma temaga mängida ei saa. Singer Vinger on minu jaoks peamine. Ma arvan, et seda ei saa pahaks panna, Singer Vinger on ikkagi oluline osa minu identiteedist ja sellest, kuidas olen elanud.

(*Mõtlikult.*) Ülejärgmisel aastal saab täis kolmkümmend aastat Singer Vingeri elu. Seda on päris palju.

Kas on suuremat tuuri ka oodata või on sellest veel natuke vara rääkida?

Plaanid on. Kolmkümmend aastat on ühe bändi jaoks ikka väga suur number, eriti Eestimaal.

FOTO GERT KIILER

Plaadiarvustajana võtsin omal ajal vastu printsiipiaalse otsuse, et ei tee Eesti bändile mingit hinnaalandust pelgalt selle pärast, et ta on kodumaine. Siis avastasin korraka, et ei olegi vaja, meil tehakse ikka väga head muusikat. Tehakse. Mul on sõbrad, näiteks Reigo Ahven, kes suhtlevad uute bändidega, teavad, mis toimub, ja räägivad sellest mulle. Siis ostan ka plaadi ja tõesti on fantastilisi asju. Joel Rummeli trio plaat näiteks võttis mu ikka täiesti pahviks. Eestis tehakse sellist muusikat! Jazz ja klaver ei pruugi paljude jaoks seksikad olla, aga see plaat on täiesti pöörane. Eesti noor jazz elab väga hästi. Ja mitte ainult jazz. Kunagi ei ole olnud nii palju häid bände ja palett pole olnud nii koloriitne. “Viljandi folgi” pinnalt on tekkinud uusi vingeid asju, näiteks Zetod või Trad. Attack. Kaspar Kalluste Trio on väga kihvt.

Raud on fenomen!

REIGO AHVEN

sõber ja bändikaaslane Lennast

Mihkel Raud on fenomenaalselt musikaalne. Ma tean väga vähe inimesi, keda hea muusikaga kohtumine niivõrd puudutab. Need kohtumised ei ole juhuslikud. Mihkel on helilooja ja muusik ning on endiselt väga aktiivne muusikakuulaja.

Mihkli verbaalsed võimed ning kirg debattide vastu ei jää prooviruumi sisenedes koridori, vaid avalduvad ilma suurema sissejuhatusega. Enamik proove kujutab endast poolenisti muusika mängimist ja poolenisti tugevalt laetud vestlusringi elust, filosoofiast, majandusest, poliitikast, kirjandusest ja kultuurist. Kuid nii sümbioosne peabki tänapäeva muusik olema, võtma arvesse meie aja lõimuvust.

On keeruline mõista, kuidas üks ja seesama mees on suutnud kirjutada lugusid, mis muudavad elusid; raamatuid, mida loeb üle saja tuhande inimese; teha telesaadet, mille pärast inimesed soetavad endale teleri, ja võtta valutada ka riigis toimuva eest laiemalt, lülituda poliitikasse. Rääkimata osalemisest väga tunnustatud bändides Lenna ja Singer Vinger. Aga ma ütlesin juba alguses – tegemist on fenomeniga.

Paljudel on meeles hea nali, kui ütlesid ansambli Mr Lawrence tegutsemise aegu umbes üheksakümnendate keskel intervjuus, et teil on täitsa hästi läinud, välismaal on juba miljoneid plaate müüdud. Aeg oli selline, et kõik uskusidki.

Jah, see oli tõesti aeg, kus sellist läbimurret loodeti. Ma vist ütlesin, et seitse miljonit on müüdud, täiesti groteskne number oli. Aga seda taheti uskuda ja usuti ka.

Üheksakümnendate alguses kehtastas Mr Lawrence popmuusika sektoris seda, mida loodeti ka kõigis muudes sektorites – maailmast osa saamist, välispartnereid ja -turge. See oli hull ja huvitav aeg. Mr Lawrence'i tähtsus ja tähendus oligi nüüd, tagantjärele vaadates, see, et ta kehtastas eestlaste enesekehtestamise soovi ja vajadust. Seda oodati ja loodeti Mr Lawrence'ilt ja eks me ise lootsime kõige rohkem. Nii et tegu oli pigem sotsiaalse kui muusikalise nähtusega.

Suurt läbimurret pole eestlased veel saavutanud. Kes on vähegi selle tohtu masinavärgiga kursis, teab, et isegi suurest andest üksi ei piisa.

Jah, andest üksi ei piisa. Kui käid Londoni või New Yorgi metros, siis näed, et seal musitseerivad surmavalt andekad vennad. Ja nad teevad seda metros! Läbilöömine on ülimalt raske, sa võid panna sinna kakssada protsenti tööd, aga üks õnnelik juhus võib kõike määrata.

Mul on kohutavalt hea meel kitarrist Laur Joametsa üle. Uskumatu, kuidas asjad on läinud. Ongi andekas mees, kes läheb Ameerika Ühendriikidesse, mängib kitarrriigis, kus kantri, bluusi ja *americana* kitarriste on sadu tuhandeid ja kus ometi kiidetakse just teda. Ihukarvad tõusevad püsti, kui

näen, mida temast seal arvatakse ja tema kohta kirjutatakse. See on fantastiline. Tore, et on nii läinud.

Oled öelnud, et hea muusika nimel tuleb valada higi, verd ja pisaraid, muidu ei saa.

See ei ole ainult muusikas nii, sama kehtib igas kunstiliigis. Seda on rääkinud tuhanded enne mind – läbi kannatuste ja depressiooni sünnib tõeline kunst. Kuigi, on ka väga rahulikku ja õnnelikku muusikat.

Pean tunnistama, et mina isiklikult ei ole väga rõõmsa ja optimistliku muusika fänn. Mulle meeldib pigem – kas just kurb ja depressiivne muusika, aga muusika, mis tuleb “tumedamast” kohast. See ei ole stiililiselt kuidagi piiritletud. Olen suur kantrifänn ja kuigi meie üldine käsitlus kantrist on millegipärast kui millestki väga rõõmsast, siis tegelikult on täpselt vastupidi. Kantri on väga sünye, kurb ja depressiivne muusika ning meeldib mulle väga. *Metal* meeldib mulle samal põhjusel, elektrooniline muusika ka.

See koht, kust see muusika tuleb, ei ole rõõmus. Ma ei taha öelda, et olen oma olemuselt kuidagi depressiivne. Pigem olen ikka väga rõõmus ja positiivne ning kohati isegi nagu natuke ullikese poole, aga muusikas otsin tumedamat poolt.

Samad sõnad. Huvitav on see, et depressiivne muusika annab sagedasti eluenergiat juurde.

Ta paneb su sees helisema selle, mis iga päev helisema ei hakka. Jumal tänatud, et mu enda elu ei ole kuidagi kurb või masendav, ehk siis oleks olukord teistsugune.

EESTI MUUSIKANÕUKOGU PREEMIA

Heliloomingu preemia

“Eks looming ole (ka) see “koht”, kus mõnikord püütakse keegi “olla” või “näida”. “Näivuste paraadi” lõpuks jääb meist ikka alles vaid puhas olemus, see siiras ja kaitsetu algseisund, milles me maailma tuleme. Rein Rannap ei ole kunagi püüdnud kellenagi näida. Ta on.”

Sirp 8. jaanuar 2013. Evi
Arujärve arvustusest

*Rein
Rannap*

VI EESTI NOORTE KOORIJUHTIDE KONKURSS

4.-7. NOVEMBER
2014
TALLINN

TEISIPÄEV

4. november kell 16

Eesti Muusika- ja Teatri-
akadeemia (EMTA) kammersaal

I voor: töö EMTA segakooriga
Kavas: Pärt, Kreeg

Tasuta

KOLMAPÄEV

5. november kell 17

Metodisti kirik

II voor:

töö Eesti Rahvusmeeskooriga
Kavas: Mägi, Tubin, Seppar,
Tormis, Kreeg

Tasuta

REEDE

7. november kell 19

Metodisti kirik

FINALISTIDE KONTSERT

Eesti Filharmoonia Kammerkoor,
Eesti Rahvusmeeskoor,
EMTA segakoor

Kavas: Tormis, Pärt, Tüür,
Tulev, Grigorjeva

Hind: 10/7€

Piletid müügil Piletilevis,
Piletimaailmas ja kohapeal

Korraldavad:

EESTI KOORIÜHING

RAM

EESTI MUUSIKA JA TEATRI
AKADEEMIA

↕ EESTI FILHARMOONIA KAMMERKOOR

Toetab:

EESTI KULTUURKAPITAL

www.kooriyhing.ee

Georg Otsa
nimelise
Tallinna
Muusikakooli
95. aastapäeva

GALAKONTSERT

18. oktoobril 2014 kell 18
Estonia Kontserdisaalis

Üles astuvad:

Sümfooniaorkester, dirigent Kaspar Mänd

Puhkpilliorkester, dirigent Sirly Illak-Oluvere

Big band, dirigent Siim Aimla

**Solistid: Kädy Plaas-Kala, Airi Allvee, Mari Ronimois,
René Soom, Virgo Veldi, Lembit Orgse, Peeter Sarapuu,
Levi-Danel Mägila, Karl-Johan Kullerkupp, Teno Kongi,
Raul Sööt, Lembit Saarsalu, Nevil Blumberg,
Raivo Tafenau ja Meelis Vind,
Heini Vaikmaa, UMA,
Tiit Kalluste, JazzIn Sisters,
Helin-Mari Arderi trio**

Piletid saadaval Eesti Kontserdi kassas ja Piletilevis.

otsak95
barokist=rokini

NELE-EVA STEINFELD
muusikaajakirjanik

Gramophone'i auhinna väljapaistvate saavutuste eest annab Sir Neville Marrinerile üle Alfred Brendel. FOTO GRAMOPHONE

Gramophone'i muusika-auhinnad

Selgusid tänavused ajakirja Gramophone auhindade võitjad. Eestlastele pakkus seekordne jagamine palju elevust, kuna koorimuusika ja nüüdismuusika kuue nominendi seas oli ka kaks eesti muusikut, dirigent Neeme Järvi ja helilooja Erkki-Sven Tüür oma uue ECMi autoriplaadiga. Seekord võitu Eestisse kahjuks siiski ei tulnud. Nüüdismuusika kategoorias saavutas tunnustuse George Benjamin teosega "Written on Skin". Teiste premeeritute hulgas oli näiteks saksa tenor Jonas Kaufmann Schuberti tsükliga "Talvine teekond". Schuberti loominguga võitis kammermuusika kategoorias ka Pavel Haas Quartet. Klavessiinimängija Mahan Esfahani sai auhinna barokkmuusika instrumentaalteoste kategoorias Carl Philipp Emanuel Bachi "Württembergi sonaatide" esituse eest. Riccardo Chailly ja Gewandhaus-orkester tunnustati orkestrikategooria võitjaks Brahmsi sümfooniade salvestamise eest. Parima kontsertsalvestuse preemia sai kontratenor Iestyn Davies. Parimaks instrumentaalkontsertide plaadiks tunnustati CD Prokofjevi klaverikontsertidega, kus soleerib prantsuse pianist

Jean-Efflam Bavouzet, keda saab peagi kuulata ka meie festivalil "Klaver '14". Kõigi kategooriate võitjatega on võimalik tutvuda ajakirja Gramophone kodulehel.

Pidulik auhinnatseremoonia toimus 17. septembril Londonis. Siin kuulutati välja ka täiendav hulk auhinnasaajaid. Elutöö auhind läks flöödikunstnikule James Galwayle, viiuldaja ja dirigent Leonidas Kavakos pälvis aasta artisti auhinna, mis selgitati välja publikuhääletusega. Selle andis talle üle eelmise aasta võitja trompetist Alison Balsom. Riccardo Chailly pälvis Brahmsi sümfooniade plaadistamise eest Leipzigi Gewandhaus-orkestriga ka aasta helisalvestuse auhinna. Auhind väljapaistvate saavutuste eest (Special Outstanding Achievement Award) läks Sir Neville Marrinerile, märkimaks ühtlasi tema 90 aasta juubelit. Aasta plaadifirma tunnustati Edinburghis asuvat Delphian Recordsi, mis paistab silma eriliste ja kõrgetasemeliste salvestustega. Aasta noore artisti preemia läks Nightingale'i keelpillikvartetile.

ECHO Klassiku auhinnad

Septembris kuulutati välja ka ECHO Klassiku tänavused auhinnasaajad, kelle

hulgas on näiteks Anna Netrebko (parim naislaulja), Jonas Kaufmann (parim sooloplaat), Diana Damrau ("piirideta klassika" auhind), Anne-Sophie Mutter ja Berliini Filharmoonikud (parim instrumentaalkontserdi salvestus), Yannick Nézet-Séguin (parim dirigent), SWR Baden-Badeni ja Freiburgi sümfooniaorkester (parim orkester), Igor Levit (parim sooloplaat) ja Marc-André Hamelin (parim instrumentalist). Samuti valis žürii auhinnatavateks Cecilia Bartoli, Piotr Beczala, Ian Bostridge'i, Teodor Currentzise, Emmanuel Pahudi, Jan Vogleri ja Tabea Zimmermanni. Kokku anti välja 45 auhinda 22 kategoorias.

Uued peadirigendid Helsingis ja Kopenhaagenis

Helsingi filharmooniaorkester ja Taani Rahvuslik Sümfooniaorkester on valinud endale uue peadirigendi. Helsingi filharmooniaorkestrit asub 2016. aastal John Storgårdsi asemel juhatama Susanna Mälkki, kes avas hiljuti ka Soome Rahvusooperi hooaja Mozarti "Figaro pulmaga". Oma sõnul on ta õnnelik ja uhke võimaluse üle asuda Soome muusikaajaloos väga olulise orkestri peadirigendi kohale. Helsingi filharmooniaorkester on muuhulgas olnud paljude Sibeliuse teoste esmaesitaja. Orkestri ees on aja jooksul seisnud mitmed tuntud soome dirigendid.

Taani Rahvusliku Sümfooniaorkestri uueks peadirigendiks saab aga Fabio Luisi, kes asub orkestri juurde 2017. aastal esialgu kolmeaastase lepinguga. Fabio Luisi on praegu Metropolitan Opera peadirigent ja Zürichi ooperi muusikadirektor. Orkestrandid on oma uuest peadirigendist vaimustatud. Internetis levib video, kus pärast uue peadirigendi teatamist langevad nad üksteisele kaela, rõõmupisarad silmis.

Taani Ringhääling DR tahab sulgeda oma kammerorkestri

Taani Ringhääling DR otsustas rahapuudusel alates järgmisest aastast sulgeda 75 aastat tegutsenud kammerorkestri. Orkester on varem olnud tuntud Taani raadio sinfonietta nime all. Taani

Ringhäälingul on tarvis lähiaegadel igal aastal kokku hoida 161 miljonit Taani krooni. Jaanuarist suletav Taani kammerorkester on aga näidanud viimastel aastatel silmapaistvaid tulemusi. Peadirigent Adam Fischeri käe all on plaadistatud kõik Mozarti sümfooniad ning samuti plaadistati Mozarti varaseid oopereid, mille eest saadi ajakirja Gramophone toimetaja parima valiku preemia. Õnneks jääb rahapuudusele vaatamata alles Taani Rahvuslik Sümfooniaorkester, mille uueks peadirigendiks saab 2017. aastal Fabio Luisi. Luisi on ühtlasi ka teada andnud, et ta ei kavatse pikendada oma lepingut New Yorgi Metropolitan Opera peadirigendi ametis pärast 2017. aastat ning plaanib pühendada suurema osa ajast Taani orkestrile. Võrreldes Rahvusliku Sümfooniaorkestriga süüdistatakse Taani kammerorkestrit väheses innovaatsis. Hetkel tegutsevad mõlemad orkestrid Jean Nouveli projekteeritud uues kontserdimajas, mille oodatust suuremad ehituskulud tekitasid 2007. aastal olukorra, kus kontserdimajast tuli koondada palju töötajaid. Loodetakse, et kammerorkestri kaotamisega saab tugevust juurde sümfooniaorkester. Facebookis levib kampaania kammerorkestri päästmiseks ja toetuseks.

Deutsche Grammophon käivitas uue striimimisteenuse

Deutsche Grammophon käivitas DG Discovery nimelise striimimisteenuse, mis tagab kolme euro eest ligipääsu neljasaja viiekümnele Deutsche Grammophoni albumile. See on Spotify-laadne teenus, mille fookuses on Deutsche Grammophoni salvestatud klassikaline muusika. Teenusega tutvumiseks saab proovida ka tasuta versiooni, kus kõigist teostest on võimalik kuulata esimest 30 sekundit. DG Discovery kaudu saavad klassikalise muusika austajad ligipääsu ka paljudele ajaloolistele salvestustele ning kuulda DG Herbert von Karajani, Daniel Barenboimi, Pierre-Laurent Aimard'i või Krystian Zimermani esitusi. Audiofailide kõrval on saadaval ka plaadiümbrised ja isegi kavalehed. Kui on soov plaati digitaalsel kujul osta, siis on selleks valmis link iTunesi muusikapoodi.

Ajakirja Gramophone toimetaja Martin Cullingford on hiljuti rääkinud

muutustest muusikaäris ning võrrelnud tänapäevast olukorda viiekümne aasta taguse ajaga, mil näiteks Herbert von Karajani juhata tud Berliini Filharmoonikute Beethoveni sümfooniade kogu maksis Inglismaal töötajate keskmise nädalalpalga. Praegu on enamik muusikat erinevate kanalite kaudu sisuliselt tasuta käes. Praegune 450 albumi suurune DG striimimisbaas peaks igas kuus juurde saama 20–40 uut albumit ning igal nädalal pakutakse huvilistele kuulamiseks ka erinevaid *playlist'e*. Facebooki kasutajate rõõmuks on programmi sisse ehitatud ka võimalus jagada muusikat ja arvamusi sotsiaalvõrgustikes.

Paavo Järvi ei pikenda lepingut Orchestre de Paris'ga

Paavo Järvi andis teada, et ei pikenda pärast 2016. aastat oma lepingut Orchestre de Paris'ga. See oli raske otsus, sest Pariisi orkester meeldib Paavo Järvi sõnul talle väga ja ta on sealsete muusikutega väga lähedane. Järgneval kahel aastal, mil Paavo Järvi lepingu kehtib, on veel palju olulist teha. Jaanuaris esineb orkester Pariisi uue filharmoonia avatseremoonial. Sel sügisel ootab aga ees reis Hiinasse, kus ühe esimese välismaise orkestrina esinetakse Shanghai prantsuse kvartali uues saalis. Kahe aastaga on vaja lõpetada ka Sibeliuse sümfooniade salvestamine. 2015. aasta sügisel algab aga Paavo Järvi elus uus peatükk. Lisaks 20-aastasele sidemele Deutsche Kammerphilharmonie Bremeniga saab temast Tokio NHK sümfooniaorkestri muusikadirektor. Järvi tunneb, et peab pühendama sellele uuele ametile palju aega ja tähelepanu.

Mirjam Helini laulukonkursi tulemused

Ukraina sopran Kateryna Kasper ja Lõuna-Korea tenor Beomjin Kim on tänavu 4.–13. augustini Helsingis toimunud Mirjam Helini nimelise rahvusvahelise lauljate konkursi võitjad. Konkursil osales 46 lauljat 20 riigist, kõige rohkem osavõtjaid oli Soomest, Venemaalt, Ukrainast, Hiinast ja Lõuna-Koreast. Toimunud konkurs oli juba seitsmes. Ukraina sopran Kateryna Kasper on praegu Frankfurdi ooperi

laulja. Meeste seas võidu saavutanud Beomjin Kim on hiljuti saanud ka teisi konkursivõite. Võitjatele kuulus 30 000 eurot preemiaraha. Mirjam Helini konkurs on nime saanud soome kuulsal vokaalpedagoogi järgi ja see on üks maailma mainekamaid vokalistide võistlusi. Konkurs toimub alates 1984. aastast viieaastase intervalliga ning paljude võitnute hulgas on näiteks Olaf Bär, Elina Garanča, René Pape, Andrea Rost ja Julia Lezhneva.

VARIA

Berliini Filharmoonikud andsid teada, et palkasid orkestri ajaloo kõige noorema mängija, kelleks on 18-aastane trompetist **Florian Pichler**. Noor trompetimängija peab uut ametit Berliini Filharmoonikute ridades tõsiselt väljakutseks, kus tuleb kogu aeg pingutada. Pichler tuleb Austriast, kus on tugev vaskpillimängu traditsioon. Noorele eale vaatamata on ta olnud juba Austria ringhäälinguorkestri ja Grazi filharmoonikute soolotrompetist.

Dirigent **Franz Welser-Möst** lahkus Viini Riigiooperi muusikajuhi ametist. Äkilise lahkumise põhjuseks nimetas Welser-Möst erimeelsusi ooperimaja puudutatavates kunstilistes otsustes. Praegu tegutseb ta ka Clevelandi sümfooniaorkestri peadirigendina.

Inglismaa üks vaesemaid piirkondi **Cornwall** andis teada, et plaanib kõik muusikaõpetajad palgalistelt kohtadelt lahti lasta ning edaspidi tuleb Cornwalli muusikaõpetajatel tegutseda vabakutselistena.

Modenas avatakse tuleva aasta mais **Luciano Pavarotti muuseum**. Muuseum luuakse ühte tema endisesse kodumajja Casa Rossasse.

Zehetmair Quartet pälvis Paul Hindemithi preemia 10 000 eurot. See antakse iga kahe aasta tagant välja helilooja sünnilinnas Hanaus alates 2000. aastast. 2012. aastal sai selle preemia ka Paavo Järvi.

8. oktoober kell 18.00

Rakvere Kaurikool

Kammermuusika kontsert

9. oktoober kell 12.30

Tallinna Jaani kirik

"Lõunamuusika"

Esinevad keelpilli eriala õpilased

12. oktoober kell 19.00

Lauluväljaku klaassaal

Päikeseloojangu kontsert "Otsast alates"

Esinevad "Round Table" konkursi finalistid

22. oktoober kell 20.00

NYC piano baar

Rütmimuusika ansamblite kontsert

30. oktoober kell 17.00

Eesti Teatri-ja Muusikamuseum

"Muuseumimuusika"

Esinevad erinevate erialade solistid ja ansamblid.

**Tallinna Muusikakeskkooli
51. lennu
ooperiprojekt 2014**

Etendused:

R 24. oktoober

L 25. oktoober

kell 18.00

pilet:

3€

TMKK aulas
vabaduse pst. 130

**Wolfgang
Amadeus
Mozart
"Bastien ja
Bastienne"**

Eesootaval sügisel koolivaheajal toovad Tallinna Muusikakeskkooli õpilased teadaolevalt esimest korda kooli ajaloos lavale täismahus ooperi. XII klassi eestvedamisel lavastatakse Wolfgang Amadeus Mozarti tuntud Singspiel "Bastien ja Bastienne". Seejuures on nii lauljad, lavastaja, kunstnik, dirigent, repetiitorid, lavatehnikud kui ka kõik teised olulised korraldusmeeskonna liikmed pärit ühest klassist. Ka ooperiorkester saab koosnema TMKK õpilastest.

Osades:

Liisi Promet
Heldur Harry Põlda
Hains Tooming

Dirigent:
Henri Christofer Aavik

Kunstnik ja lavastaja:
Anna Maria Kaarma

meid toetavad:

EUROPE JAZZ MEDIA SOOVITAB

OKTOOBER 2014

Jazzist kirjutavaid väljaandeid koondava ühenduse liikmed jagavad oma kuulamissoovitusi. Loetelu koosneb uutest plaatidest, mis on köitnud gruppi kuuluvate ajakirjanike tähelepanu ja ei väljenda müügitlemuseid.

Vaata lisa europejazzmedia.net

Lars Mossefinn, Dag & Tid:
MØSTER!, "Inner Earth".
(Hubro)

Axel Stinshoff, Jazz thing:
Johannes Enders, "Mellowtonin".
(Yellowbird/enja)

Luca Vitali, Giornale della Musica:
Steve Lehman, "Mise en Abîme".
(PI Recordings)

Jon Newey, Jazzwise:
Cloudmakers Trio, "Abstract Forces".
(Whirlwind Recordings)

Paweł Brodowski, Jazz Forum:
Adam Czerwinski, "Friends. Music of Jarek Śmietana".
(Universal Music Polska)

Madli-Liis Parts, Muusika:
Pae Kollektiiv, "Pae Kollektiiv".
(Pae Kollektiiv)

Henning Bolte, Jazzism:
Sylvie Courvoisier Trio, "Double Windsor".
(Tzadik)

Lars Grip & Patrik Sandberg, Orkester Journalen:
Daniel Karlsson Trio, "Fusion For Fish".
(Brus & Knaster)

Anna Filipieva, Jazz. Ru:
Misha Tsiganov, "The Artistry of the Standard".
(Criss Cross Jazz)

Jan Granlie, Salt Peanuts:
Umlaut Big Band, "Nelson's Jacket".
(Umlautrecords)

Cim Meyer, Jazz Special:
Henrik Jensen's Thirteen, "Qualia".
(Jellymould)

Christine Stephan, JAZZTHETIK:
Louis Sclavis Quartet, "Silk And Salt Melodies".
(ECM/Universal)

KUULAMISSOOVITUS

Maria Faust

(saksofonist ja helilooja)

Jacob Anderskov, "Strings, Percussion & Piano" (2014).

Anderskov on üks Taani särava-maid uue ajastu jazzpianiste ja heliloojaid, kes on rajanud igavlevasse *mainstream*-jazzi kuningriiki oma impeeriumi. Plaat võtab jalad nõrgaks. Miks? Raske seletada, sest muusikat ja eriti Anderskovi muusikat on võimatu kirjeldada. Tal on oma keel, mida pole võimalik kellegi teise omaga võrrelda.

Anderskovi tuntakse jazzimaailmas kui matemaatikust nohikut. Noorena võitis ta rahvusvahelisi matemaatikaolümpiaade ning tema muusika ülesehitus mõjub mulle kui intuiitivsele loojale umbes samamoodi nagu loengud geenitehnoloogias. Vaatamata süsteemusele ei ole Anderskovi muusika kuiv ja emotsioonitu. See ongi plaadi võlu. Kõrgem kunst ilma lollikesti veel lollimaks tegemata.

Hulljulge ja ebamaine Martha Argerich

KAI TAAL
muusikaajakirjanik

Mitte ükski muusik pole mind vaimustanud nii jäägitult kui **Martha Argerich**, mitte keegi peale tema pole mind nõidunud mitmeteks kuudeks öhtust öhtusse kuulama oma kontserte ja salvestusi. Need "argerichiaadid" raputasid põhjani minu eelistusi ja arusaamu muusikast ja musitseerimisest. Veelgi enam, need muutsid täielikult ka minu suhtumist maailma ja inimestesse üldisemalt, panid kahtlema kõigis ja kõiges. Ta on suurim ja mõjuvaim muusik, keda tean. Ja ometi tuli ta mu ellu alles hiljuti.

Eelarvamuste löks, autoriteetide auk

Kõik minu klaveriõpetajad on olnud tuntud klaveriprofessori Bruno Luki õpilased, andnud edasi tema vaimust ja tõekspidamisi ning üsna automaatselt kandusid need ka mulle üle. Mul olid väga head õpetajad ja ma ei kahelnud nende soovitustes. Bruno Lukk aga Argerichi kõrgelt ei hinnanud, ta on heitnud talle ette rahutust, närvilisust, emotsionaalseid ülepakkumisi, kiirustamist. Luki raamatust (Toivo Nahkur, "Vestlusi Bruno Lukiga", ER 1989 – Toim.) võib lugeda, et Argerichi tõlgenduskunst on professorile täiesti võõras ja isegi vastuvõtmatu, et teda šokeerib, kui Argerich demonstreerib oma vägevast tehnikast, suurepäraseid sõrmi ja oktaveid. Mäletan, et paari salvestust ma nooremana siiski kuulasin, aga need ei meeldinud. Või pidasin ma alateadlikult "õigemaks", kui need ei meeldi? Kõik eel-

õeldu pluss veel Argerichi skandaalne loomus tingiski olukorra, et aastakümneid oli ta minu jaoks mingis mõttes *persona non grata*. Võõras igal juhul.

Ma ei teadnud siis ühte väga olulist asja – et iga inimese suhe muusikaga on täiesti ainulaadne. Sinu ümber olevatel autoriteetidel ja luugupeetud inimestel võib kahtlemata olla õigus, aga see on nende tõde; nad ei ole sina. Muusika on meeleline kunst ja mis täpselt kellegi hingekeeli puudutab, on täiesti ettearvamatu. On täiesti normaalne, kui sulle üldse ei meeldi kontsert, mille lõppedes on saalis tormilised ovatsioonid ja braavo-hüüded.

Mind kurvastab, kui küsides mõnelt mittemuusikult kontserdimuljeid, saan vastuseks ebalevaid väiteid nagu "ma ei oska ju hinnata", "ma pole asjatundja" vms. Muusika on loodud kõigi inimeste, mitte ainult muusikute jaoks! Sul on õigus,

MARTHA ARGERICH – pianist

- Sündis 5. juunil 1941 Buenos Aireses.
- Klaveriõpinguid alustas 5-aastaselt Vincenzo Scaramuzza juures.
- 1949 debüütkontsert, kus muu hulgas esitas Mozarti Klaverikontserdi nr 20 d-moll KV 466.
- 1955 kolis ta pere Euroopasse, Argerich jätkas õpinguid Londonis, Viinis ja Šveitsis, õpetajateks Bruno Seidlhofer, Friedrich Gulda, Nikita Magaloff, Madeleine Lipatti, Stefan Askenase ja Arturo Benedetti Michelangeli.
- 1957 võitis Busoni ja Genfi klaverikonkursid.
- 1961–1963 sügava kriisi ja depressiooni aeg, plaanis loobuda pianistikarjäärist.
- 1964 tagasitulek kontserdilavadele, debüüt Londonis.
- 1965 võitis Chopini konkursi Varssavis.
- Plaadistanud kõigile tuntumatele plaadifirmadele (EMI, Deutsche Grammophon, Philips, Sony, Teldec).
- Saanud mitmeid auhindu, sh Grammy, Gramophone'i aasta artist jpm.
- 1999 asutas endanimelise klaverikonkursi ja -festivali Buenos Aireses.
- 2002 asutas Luganos festivali "Martha Argerich Project".
- Kolm tütart kooseludest helilooja ja dirigendi Robert Cheni, dirigent Charles Dutoit' ja pianist Stephen Kovacevichiga.
- Elab praegu Brüsselis.

kui meeldib ja on samamoodi õigus, kui ei meeldi. Ning ennekoike loen ma siinkohal moraali isendale, kuna nii suure osa elust pole ma julgenud usaldada oma sisetunnet ning enda originaalset suhet maailma ja muusikaga.

Salakaval skandaalsus

Martha Argerich on kahtlemata väga värvikas isiksus. Kel huvi, saab lugeda tema kirevast elust, kolmest kooselust sündinud kolmest tütre ja toimetulekust ema rolliga, skandaalsest käitumisest konkursside žüriis, seksuaalsest orientatsioonist ja paljust muust. Ma meelega ei peatu sellel kõigel pikemalt. Miks? Esiteks on internet täis kaheldava väärtusega informatsiooni ning tõde välja raalida keeruline, liiatigi kui on tegu mahlaka persooniga. Ja teiseks, ma ei arva, et see kõik annaks midagi juurde nii andekale kunstnikule nagu on Argerich. Minu meelest ongi meie aja muusikaelu suurim oht see, et keskendutakse muusikat ja muusikuid ümbritsevatele asjadele, n-ö ballastile, ning tõeline kunst jääb märkamata. On neid, keda köidab skandaalsus, on neid, keda see heidutab, ent mõlemal juhul viib meediakära fookuse oluliselt eemale. Minuga nii juhtus.

Argerich on kurikuulus selle poolest, et jätab kontserte ära. Siin peab nüüd küll tõe huvides mainima, et seda ta siiski ei tee, kuna ta ei allkirjasta lepinguid enne kontserte. Kui talle tehakse pakkumine, siis vastab ta tavaliselt "võibolla" või "see pakub mulle huvi". Enamasti peavad produtsendid selliste vastustega leppima ning parimat lootes trükitakse afišid, müüakse piletid. Kui kontserdipäev käes, siis võib tõesti juhtuda, et Argerich ei soovi esineda ning lavale ei lähe. Mis ei takista teda samal ajal mingis muus, palju väiksemas kohas kontserti andmast. Tasuta.

Kui Argerich on inspireeritud, kui tal on hea klapp teiste muusikute, dirigendi ja publikuga, on tema musitseerimine minu meelest ületamatu. Tema salvestuste ja kontserdivõtete hulgas on selliseid pärleid, mille kirjeldamiseks puuduvad sõnad. Vaid tüütu, mantrana mõjuv "see pole lihtsalt võimalik" läbib pead vähemalt korra minutis, kui kuu-

Argerichi ja Abbado esimene kohtumine salvestusstuudios 1967. aastal.
FOTO 4.PB.BLOGSPOT.COM

lata neid imesid. Ja samal ajal on nende kõrval tunduvalt kahvatumaid, et mitte öelda ebaõnnestunud plaate. On täiesti õnneasi, kes mida esimese Argerichi-kogemusena kuulama satub. Minul õnne ei olnud.

Inspireeriv inimlikkus

Argerich on ehe, ta ei häbene ennast. Juba tema lavaline olek on nii kütkestav just seetõttu, et ta ei teeskle. Kui talle kontserdi puhul miski ei meeldi, siis loeb seda välja nii tema näost, kehakeelest kui ka mängust. Ebaviisakus? Kuid just see kompromissitus ja kirglikkus teeb tema õnnestunud kontserdid lausa jumalikuks. Need on äärmuslikkuse heledam ja tumedam pool. Tema välimus on samuti meelde jääv – pikad hallid juuksed, mida üheksa naist kümnest oleksid ammu lühikeseks lõiganud ja ära värvunud. Aga mitte Argerich. Talle ilmselt meeldib nii, teda trendid ei huvita.

Inimlik on seegi, et meil kõigil on paremaid ja halvemaid päevi ning Argerichi "skandaalsus" seisneb vaid selles, et ta ei varja seda. Just Argerichi ellu tõsisemalt süvenedes jõudis mulle tõsiselt kohale, kui ebanormaalseks on kujunenud tänapäeva muusikute elu. Kontserdid on paika pandud mitu aastat varem ning interpreet peaks olema justkui hästi õlitatud masin, mis läheb ja esitab kokkulepitud kava kokkulepitud kohas tehniliselt meisterlikult ja suure sisulise sügavusega. Nullpäevi ei tohi olla. Mis koht jääb sel juhul inspiratsioonile, mis teatavasti kätkeb riske ebaõnnestuda nii mälu kui tehnikaga?

Nii ongi tihtipeale kontserdisaalis toimuv n-ö surnud kunst, minnakse välja kindla peale, turvatakse ennast sobivate tempode ja aeglustustega, esitatakse varem valmis mõeldud ja selgeks treenitud versioon, milles pole peaaegu taktigi kohapeal sündivat loomingut. Argerich on siin suur erand.

Ta on hulljulge, tundub, et ta ei karda mitte midagi. Ei konflikte inimestega, ei seda, mis mulje ta jätab. Ta ei karda plaadina välja anda ebaõnnestunud salvestusi. Ja ta ei karda suurelt riskida. Kuulates salvestusi, kus ta on juba üle 70 aasta vana, jääb ainult hämmeldust tunda tema ülikiirete tempode üle, mis isegi temast kolm korda nooremate seas on haruldased. Eirata oma vanust, üldlevinud tõekspidamisi ja ootusi, sündida iga päev ja igal kontserdil justkui uuesti – see kõik on talle nii iseloomulik. Muide, kas te teadsite, et ta magab päeval ja on üleval öösiti?

Jumal või saatan?

Argerichi mäng on nagu elu ise, see lihtsalt juhtub – kõige loomulikumal ja imelisemal kombel, kui sellele traditsioonide ja trafarettidega mitte vahele segada. Sel on oma kindel loogika, loo jutustamise reegel, millest Argerich (ilmselt küll alateadlikult) alati kinni peab. Kui mitte otsida pingsalt puhast pedaali ja traditsioonilist fraasikujundust, kui olla väga avatud kõigile neile kõladele, mida klaver on võimeline kuuldavale tooma, pole minu meelest võimalik, et Argerichi mäng ei meeldiks. See, mida ta suudab klaverist välja võluda, on isegi rohkem kui üliinimlik – see on lausa saatanlik.

Mind lummab kõige rohkem tema vastuolulisus ja mitmekülgsus, kui erinev ta on erinevaid heliloojaid mängides. Ta võib olla väga metsik ja tohutult õrn, ääretult soe ja jahmatavalt kalk, väljendada võrdse veenvusega nii armastust kui irooniat. Ta on täiesti ettearvamatu, tundub, et ta ei mõtle mitte ühtegi nooti ette: kõik sünnib hetkes ja iga noot on ime. Ma pole midagi sellist ühegi teise pianisti juures kuulnud. Tükk aega mõtlesin, et selline pidev hetkes loomine ongi vist võimalik ainult nii suure ande ja suurepärase teh-

nika puhul, millega Argerichi on õnnistatud. Ma ei kahtle tema erilises, kuid üha rohkem kaldun arvama, et sama-võrra kui looduse kingitus on hea tehnika ka mõtlemise ja suhtumise küsimus. Kui elu on pidevas muutumises, miks peaks inimene klammerduma stampidesse?

Argerichi fenomen tõstatab mitmeid suuri küsimusi: kuidas üldse harjutada, mida harjutada, kuidas valmistuda esinemiseks? Kui iga hetk on täiesti uus ja eriline, siis ei saa ju sellesse kaasa võtta eilset varianti, ükskõik kui suurepärane see siis ka ei tundunud. Kui mul esinemisel tekib äkki soov mängida midagi hoopis teistmoodi, kui ma olen harjutanud? Aga mis siis, kui mul nii kiire tempot välja ei tule? Mis siis, kui mälu alt veab? Mis siis, kui ma ebaõnnestun? Mida publik siis minust mõtleb, mida mõtleb kontserdikorraldaja, kas ma saan siis veel uusi kontserdipakkumisi? Kardetavasti just need hirmud tapavad tihti laval sündiva inspiratsiooni ning panevad muusikuid sageli eelistama varianti, mis on turvaline ja järeleproovitud. Kahjuks sageli ka igavavõitu.

Argerich julgeb alati teha, mis tal hetkel pähe tuleb; just seetõttu on tema mäng nii "elus", nii hingestatud, nii kütkestav. Iga sekund, läbi kogu teose on ta sajaprotsendiliselt kohal ja kontaktis olevikuga ning ma pole kellegi mängus kuulnud nii suurt sisulist sügavust kui temal. Tema tehnika on täiesti harukordne ning keerukad teosed õnnestuvad minu meelest paremini kui ühelgi teisel pianistil. Nojah, muidugi mitte alati, aga siiski enamasti.

Argerich ja Abbado

Nendest üks on juba teispoolsuses, kuid usun, et side nende vahel on säilinud. Sellist hingesugulust, sellist teineteismõistmist nagu neil oli, kohtab haruharva. Tundub, et Abbado tõi Argerichis välja parima ning Argerich inspireeris Abbadot nagu ei keegi teine. Minu armastus Argerichi vastu sai alguse plaadist, mis saatuse tahtel jäi nende viimaseks koostöök, Deutsche Grammophonil välja antud Luzerni festivali kontsertsalvestusest, kus nad esitavad koos Mozarti kahte klaverikontserti. 71-aastane Argerich mängib nagu noor jumal ning Mozarti Orkester Abbado dirigeerimisel kõlab lummavalt varjundirohkelt ja

hapralt. Mitte vähem rabavad viljad nende ühisest loomingust on sama plaadifirma välja antud Chopini Esimene ja Liszti Esimene kontsert Londoni sümfooniaorkestriga, Tšaikovski Esimene kontsert Berliini Filharmonikutega ning Beethoveni Teine ja Kolmas kontsert Mahleri kammerorkestriga. Kuid nende koostöö tipuks pean Argerichi ja Abbado esimest koostumist salvestusstuudios 1967. aastal, kui nad lindistasid Berliini Filharmonikutega Prokofjevi Kolmanda ja Raveli Esimese kontserdi. See on üldse parim plaat, mida olen sattunud oma elu jooksul kuulama. Tundub, et midagi väga müstilist toimus nende kahe noore inimese vahel sel korral. Kui palju nad ise aru said sellest maagiast, mis tookord valitses, ma ei tea; sellest ajast pärit üpris kuulsatelt fotodelt kiirgav energia on küll kõnekas.

Raveli kontserdi eeterlik, ebamaine atmosfäär tekitab erilise fluidumi, mis joovastab ja vangistab, tuues argentiinlanna ja itaallase sünergiana kuuldale kõige ehedamat prantsuse espriid. Kuid mis toimub Prokofjevi kontserdis, on lausa uskumatu. Esiteks ei teadnud ma siiani, kui traagiline see muusika on – nii väga sarnane Šostakovitši kõige valusama loomingu. Saatuse tahtel oli Argerich selle lindistuse ajal sama vana kui Prokofjev teost kirjutades, aga see ei seleta, kuidas suutis 26-aastane lõunamaalt pärit pianist aduda seda traagikat, mis toimus 1917. aasta Venemaal. Solist ja orkester on täielikult ühte sulanud, see on traagiline ja igatsust täis jutustus, kus pole midagi puudu ega midagi üle. Nii inimlik ja ometi nii ebamaine, narratiivne ja samal ajal täis teiste sfääride helisid. Kui läbipaistev on faktuur, kui kõnekad selle liinid nii solistil kui orkestris, kui nõtked ja kaunid fraasid ning ülim tundlikkus ja nüansirikkus Argerichi mängus! Ja viimane osa on kõige ehedam Mefistovals, mida olen kuulnud. See plaat on ime.

Argerich on kogu oma elu olnud

suurepärase ansamblist, kammermuusikat on ta mänginud palju ja väga erinevate partneritega. Ei ole kuulnud, et ükski teine särav kontsertpianist oleks ansambelis nii paindlik, nii terviku teenistuses, omamata mingeid solistlikke ambitsioone. See kehtib ka klaverikontsertide mängimise juures – ei mingit uhkeldamist oma säravate soololoikudega, mis on pigem harjumuspäraselt taandatud ja dünaamiliselt vaiksemad. Üks särtsakamaid ja särisevamaid ansambleid on tal minu meelest Gidon Kremeriga, kus nendevaheline tulisus ületab lausa keemistemperatuuri, kuid mitte vähem haarav ja nauditav pole ta koostöö vendade Capuçonidega. Ehkki soolokontserte ei anna Argerich juba aastakümneid, on õnneks säilinud mitmeid imetabaseid salvestusi ka tema soolomängust. Ta esitab võrratult Schumannit (eriti on meelde jäänud suure soojuse ja südamlikkusega mängitud "Lastestseenid"), tema Raveli-maailm on pöörane ja muinasjutuline ("Gaspard

de la nuit" esitus on täis Bulgakovi-laadset fantaasiat, kus taevas ja põrgu moodustavad imelise terviku) ning tema esimene, 19-aastaselt lindistatud plaat Chopini, Brahmsi, Liszti, Raveli ja Prokofjevi teostega on omaette fenomen. Uskumatu pole mitte see, kui kiiresti ja osavalt ta mängib, vaid mida ta nende nootidega ütleb; kui rikas ja kõikehõlmav, ilus ja valus, meeletu ja

haavatav on tema kunst.

Ma usun, et armastame inimesi just nende vigade tõttu. Inimlikkus oma heledama ja tumedama poole sümbioosis on see, mis tõeliselt kütkestab ja sümpaatiat tekitab. Kahtlused on head ja muutumistes on elu.

Ma olen hakanud kahtlema peaaegu kõiges, mida räägitakse ja kirjutatakse. Ma kahtlen, mida ise olen minevikus arvanud ja eelistanud. Iga uus päev on uus ime, uus algus, kus eilsed reeglid ei pruugi kehtida. Olla vaba, olla julge, olla siiras, olla sina ise – see on midagi, mille poole püüelda.

Ma lähen kindlasti varsti Martha Argerichi kontserdile. Loodan väga, et see ära ei jää...

Ta on täiesti ettearvamatult tundub, et ta ei mõtle mitte ühtegi nooti ette: kõik sünnib hetkes ja iga noot on ime.

MUUSIKALEHT 90

...aga enne seda olid Sireen ja Helikund

ALO PÖLDMÄE
helilooja ja muusikauuriija

(Algus Muusikas 2014, nr 6-7)

Pärast seda, kui Sireen oli ilmumise lõpetanud, oli ligi pool aastat pausi. 1923. aasta mais asutati aga uus ajakiri Helikund. Nagu Sireeni (justkui poleks vahepeal midagi juhtunud), oli ka Helikunna vastutavaks toimetajaks Eduard Visnapuu. Erinevalt Sireenist asus Helikunna toimetus nüüd Tallinnas, Lai tänav 34. Ajakirja kaanekujundusest võib välja lugeda ajastu moodsa kunsti mõju – kannelt mängiv Vanemuine mõjub väga julgelt ja värskelt. Kujunduse autor oli kunstnik Peet Aren. Kokku ilmus Helikunda kaheksa numbrit, neist nr 5 ja 6 ning 7 ja 8 olid topeltnumbrid.

Esimese numbriga kirjutises “Toimetuse poolt” deklareeritakse selgelt ajakirja suunitlus: *Et meie “Sireeni” õnnetuma lõpu tõttu muusika ajakirjast ilma jääme, oli tarvilik selle asemel uus ajakiri ellu kutsuda, sest et praegusel silmapilgul muusika enam ilma oma häälekandjate läbi ajada ei või. Tingitud nimetatud vajadusest hakkab ilmuma uus muusika ajakiri “Helikund”. “Helikunna” eeskavas on ettenähtud järgmise sisulised materjalid: 1) juhtkirjad 2) teoreetiline, teaduslik, filosoofiline, pädagoogiline osakond 3) ajaloolised, kriitilised artiklid 4) kroonika, kontsertide ja teatrite ülevaated kodu- ja väljamaalt 5) muusikategelaste ainelist seisukorda käsitavad artiklid, episoodid, naljad 6) noodilisa kaasanded, et pakkuda publikumile võimalikult igakülgselt ülevaadet muusika alalt.*

Edasi kinnitatakse, et sisuline külg ajakirjas on kindlustatud, sest arvukad muusikategelased on nõusoleku and-

nud. Kulude katmise pidi kindlustama Tallinna kaubamaja ja kirjastus Estomuusika. Viimane lause juhtkirjast kinnitab, kui sujuvalt mindi Sireenilt üle Helikunnale: *Olgu tähendatud, et “Sireeni” tellijatele “Helikunna” numbrid kätte saadetakse kuni tellimise tähtaja lõpuni, muid kohustusi “Helikunnal” “Sireeni” vastu ei ole.*

Eduard Visnapuu avaartikkel “Konservatoorium Eestis” valgustab aktuaalset küsimust – muusikaõppeasutuste ümbernimetamist. Nii Tallinna kui Tartu muusikaõppeasutused kandisid seni nimetust “kõrgem muusikakool”. Tallinna Kõrgem Muusikakool alus Estonia Seltsile ja Eesti Helikunsti Seltsile. Visnapuu lahkabki Tallinna Kõrgema Muusikakooli konservatooriumiks ümberkujundamiseks loodud “Konservatooriumi Seltsi” tegevust.

Üsna keerulise sõnastusega arvukate teoretiseerivate arutlustega alustab esimeses numbris keegi Emar Eme (kaldun arvama, et selle varjunime all kirjutab vastutav toimetaja Eduard Visnapuu ise). Artiklis “Loovast ja sooritavast kunstist” mõtleb autor “loova kunsti” all helilooja heliloomingut, “sooritava kunsti” all aga interpreteerimist. Probleemi sisu võetakse kokku nii: *Harilik vaade, et loova kunstniku ülesanne – loomises ja sooritava – väljendamises, on õige, ent ühekiilgne: komponisti ülesanne ei piirdu ainult loomisega, kuna enda loomingu noodistades ta teat[ud] määralt sooritamisnõudeid täidab. Samuti ei seisa virtuoosi ülesanne mitte ainult sooritamises, vaid ka loomises.*

Omapärase arutluses “Muusika kujutava kunstina” kasutab Emar Eme üllatavaid sõnu nagu “minöör” (minoor), “mashöör” (mažoor). Põhjuseks on see, et eesti keeles polnud selleks ajaks muusikaterminid veel kindlalt välja kujunenud. Pika jutu võtab ta kokku nii:

*Muusika on kujutav kunst, ent ei ole seda ometi. Ta ei ole ses otseses või harilikus mõttes ja on seda siiski, sest temas sisaldub mingisugune meeolelu, tagamõte, peitepilt, sümbol. Artiklis “Puhkepäev muusika tegelaste juures” tõstatab Emar Eme muusikute sotsiaalse kaitse küsimuse. Ta kirjutab: *Meie orkestrantidel, väljaarvatud “Estonia” teatri orkester, ei ole puhkepäeva. Eriti ebaloomulik on kino mängijate seisukord, kellel ametlik “hingamispäev” (pühapäev) nende rängem tööpäev on.**

Teine number kannab alapealkirja “Laulupeo erinumber”. Laulupeoga seostub küll vaid ülevaade laulupeokavast. Pidu toimus Tallinnas 29. juunist 3. juulini 1923. Saame teada, et laulupeoga kaasnes esinduslik muusikaprogramm. Estonia teatris pakuti vaadata kõrvuti muusikalavastustega näidenäidendeid – oli ju Estonia siis ka dramamateater. Estonia kontserdisaalis toimusid külaliskooride kontserdid, laululaval aga vabaõhuetendus, Sophoklese “Kuningas Oidipus”. On üllatav, et Estonia toimusid teatrietendused ka hommikuti. Nii algas Verdi “Rigoletto” hommikul kell 8, “Aida” aga kell 8.30!

Peeaeagu kõik teise numbriga analüüsivad, ajaloolise ülevaatega artiklid on eesti muusikast.

Mihkel Lüdigi küsib artiklis “Eesti helikunsti arenemisest”: *Kas võime meie oma rahvuslisest, omapärasest helikunstist juba kõnelda?* Ja vastab ise: *Vaevalt küll. Ta rõhutab, et meie heliloojad olid poliitilistel põhjustel liiga tugeva võõra surve all ja ei jaksanud mitte iseseisvaks areneda. [...] Helilooja peab uurima meie rahvaviise, neid teoreetiliselt analüüsima. Tarvis on eeltingimusi luua, eeltööd teha, et meie helikunst võiks areneda.*

Juba tuttavalt Emar Emelt ilmub veel teravasisuline “Muusika, spekulatsioon, patriotism”.

Avaldatakse helilooja autoriõiguste tekst, mille 50. punkt kõlab nii: *Helitööde ettekanne ilma autori nõusolekuta on lubatud: 1) kui ettekanne otsekoheselt ehk kaudsel teel teenimise pääle ei sihi;*

2) kui ettekanne sünnib rahvuslistel pidustustel ehk 3) kui sissetulek on määratud ainult häätegevaks otstarbeks ja ettekandja tasu ei saa.

Kolmandas numbris on kellegi E. S-i sulest pealkirjaga "Laulu pidu" suur ülevaade möödunud üldlaulupeost. Valdavalt kiitva hoiaku kõrval on ka kriitikat: *Nüüd räägime omapärasest muusikast ja muist kunstest, järelikult ka omapärasest laulupeost, kuid kas leidsime selles kaheksandamas Eesti rahvuslises suupäevas palju omapära? Öieti vähe! Nägime küll laulupeol toimimas eestlasi, kuid Eesti laulu kuulsime kasinalt.*

Väsimatu Emar Eme on artiklis "Muusikaarvustus" võtnud ette keerulise teema – muusikaarvustuse olemuse Eestis ja selle, milline peab olema meie muusikakriitika.

Helilooja ja koorijuht Juhan Simm on teoreetiliste artiklite autoriks mitmes Helikunna numbris. Neist üks on "Rütm". Artikli "Kirikumuusika seisukorrast" autor Peeter Laja kirjutab muu hulgas: *Meie tähtsamad heliloojad on ühtlasi organistid, kuid on kirikust eemale jäänud [---], sest pole korralikke oreleid ja et kirikud pole püüdnud organistidele kindlustada viisakat ainelist sissetulekut.* Helilooja Mihkel Lüdigi mitmes numbris ilmunud artiklite seeria "Praeguse aja helikunstist" tutvustab teiste riikide kaasaegseid heliloojaid. Ühes artiklis olid põhjalikumalt käsil Richard Strauss, Mahler, Debussy, Ravel ja Pfitzner. Teises Põhjamaade heliloojad: Nielsen (Taani), Halvorsen (Norra), Stenhammar (Rootsi) ja soome helimeistrid: Sibelius, Palmgren, Kajanus, Melartin, Järnefeldt ja Kuula.

Ajakirja ilmestavad mitmed sisukad ülevaated muusikateadlaselt ja pianistilt Peeter Ramulilt. Tema artiklis "Muusika ja elu" on vaatluse all juudi kirikulaulud, Taaveti psalmid ja gregooriuse koraalid ning nende seos "elulaadiga". Ramul jõuab analüüsisga klassikuteni välja. Mozarti kohta märgib ta: *Mozarti muusikaline tegevus on lõpmata suur ja universaalne. Ta on loonud eepilist, lüürilist ja draamaatilist muusikat. Kuid ta geniaalsus ilmub just ooperis.*

Alates topeltnumbrist 5/6 vahetub ajakirja vastutav toimetaja, nüüd on selleks helilooja Artur Kapp. Visnapuu saab tegevtoimetaja ametinimetuse. Kummaline küll, aga Kapi tulekuga va-

hetub ka kaanekujundus, moodsa joonega kanneldava Vanemuise asemele ilmub tuntavalt akadeemilisena mõjuv kujundus, mis on omane näiteks tolle aegsele kirjandusajakirjale Looming. Ja ajakirja sisu on muutunud rõhutatult teaduslikuks, eelmiste numbritega võrreldes keerulisema sõnastusstiiliga ja seega raskemini loetavaks.

Topeltnumbris on Juhan Aaviku sulest pikem ülevaade Karl August Hermannist ja tema tähendusest eesti muusikapöllul "Hermann muusikamehena". Dionyss Orgussaare artikkel "Hermann hauasamba avamispidustused Tartus" annab üksikasjaliku ülevaate 23. septembril Tartu Raadi kalmistul toimunud. Saame teada, et hauasamba on valmistanud skulptor Voldemar Melnik. Esimese pärsa paneb Riigikogu esimees Jaan Tõnisson. Hermannist sünnikoha Põltsamaa esindaja kinnitab, et ka Hermannist kodukohta tuleb vääriline mälestusmärk, milleks kena summa juba kogutud.

Veel kord väljendub pööre pedagoogilis-teadusajakirja suunas topeltnumbris 7/8. Siin on suured ülevaateartiklid: "Instrumentaal- ja vokaalmuusika", "Muusika ja moraal", "Tšaikovski 30. a. surma puhul", "Mõnda laulmise õpetamisest algkoolis"... Viimases on sisukate arutluste kõrval mitmeid üsna naiivseid kokkuvõtteid, nagu näiteks: *Jällegi näe-*

me, et vokaalmuusika nii mõnestki efektist, mõnestki meeleoluloomisest, mis instrumentaalmuusika võimuses, loobuma sunnit on. Jätkuvad probleeme tõstatavad kirjutised. Artiklis "Riiklikud stipendiumid" protestib autor teravalt selle vastu, et riiklikele stipendiumidele peab igäiks ise end üles seadma.

Helikunna noodilisa sisaldas tavaliselt korraga kaks kuni kolm helitööd, need olid enamasti eesti heliloojate koorilaulud (Artur Kapp, Mihkel Lüdigi, Adolf Vedro), vahel ka instrumentaalmuusika, näiteks Adolf Vedro tantsud vanas stiilis klaverile. Paarisnumbri 7/8 lisa on ootamatult mahukas – tervelt kaksteist Mihkel Lüdigi segakoorilaulu.

Nagu kõigi eestiaegete ajakirjade puhul, on neis olulisel kohal reklaam. Nii on Helikunna esimeses ja kaheksandas numbris reklaam Tartus tegutsevast klaveritööstusest Astron, teises reklaam transpordiühisusest C. Larsen ja Paalmani trükikojast Tartus. Kaheksandas numbris on mõjuv reklaam ajakirja tellimiseks. Ja jälle nagu Sireenigi puhul – miski ei viita sellele, et number, mida käes hoitakse, on viimane. Juhitakse hoopis tähelepanu sellele, millal hakkab ajakiri edaspidi ilmuma ja kuidas numbrid paremini lugejani jõuaksid.

(Järgneb)

Vardo Rumessen

teinud seda pahatihti isikliku karjääri või heade suhete arvelt."

Muusika nr 11 2011. Tunne Kelami kommentaar la R Emmeli ja Tiiu Tosso intervjuule

EESTI MUUSIKANÕUKOGU PREEMIA

Preemia muusikaelu jaoks olulise ja silmapaistva tegevuse eest

"Rumessen on kompromissitu ja nõudlik põhimõtetelises asjades ja väärtusorientatsioonides. Ta ei lasku kunagi kompromissideni kvaliteedi ja kunstilise töö arvel. Rumessen ei lähtu omaenda huvidest ja presitiivist, vaid taotleb Eesti kultuuri põhiväärtuste taasavastamist ja edendamist.

Seetõttu tundub minu jaoks kõige väiklasemana sageli esitatud arvamus, nagu ajavat Rumessen mingit "oma asja". Vardo Rumessen ajab jäägitult Eesti kõrgkultuuri asja ning on

Heili Vaus-Tamm, Birgitta
festivali hea haldjas.
FOTO SVEN TUPITS

Kuidas teha festivali, mis jääks püsima? Birgitta festival 10

VIRVE NORMET
muusikaajakirjanik

Silmitseme Eri Klasi, Margit Tohver-Aintsi ja Heili Vaus-Tammega pikka loetelu lavastustest- etendustest, mis Birgitta festivali kümne toimumisaasta jooksul Pirita kloostri müüride vahel on röömustanud ja harinud meie publikut. Nüüdseks on Birgitta festivalist saanud Tallinna tunnusfestival.

Kõigil neil aastatel on festival pälvinud publiku ja ajakirjanduse suurt huvi. Internetist võib leida rohkesti arvamusi, arvustusi ja kriitikat kõige kohta, alates ilmast, kavavalikust, lavastajate omapärasest kuni üldise festivalimeluni. Aja jooksul kujuneb igale festivalile – aga Eestis on neid aastas lausa kaheksa ringis – oma publik. Tuttavad näod kohtuvad äratundmisrõõmus, pidulik riietus loob meeleolu, ooperi- või balletietendusest saab kohtumispaik, kultuurisündmus ja meelelahutus.

Küllap maestro Eri Klas, kes kümme aastat tagasi selle ideega välja tuli, seda kõike ka juba ette aimas.

Eri Klas: “Olin juhatanud Savonlinnas, Moskvast, Helsingis, Rootsis ja kus kõik veel kümneid oopereid ja ballette. Mõtlesin siis, et – vaat Savonlinna ooperifestival! Linn ise on ju väike, nagu meie Tõrva (legend räägib, et linna puukirik sai nii üüratu selletõttu, et projekt ja plaanid olid arvatud sentimeetrites, ehitajad aga “tõlkisid” need numbrid tollideks), aga meil seisavad siin uhkelt sajandeid vanad Pirita kloostri va-

remed justkui ootel. Mul hakkas nagu häbi, et meil seisab tühjalt niisugune eriline koht, mis juba iseenesest on kõnekas. Nii ma hakkasingi mõtlema festivali peale, kus oleks ooper ja ballett. Me ei kavatsenud teiste ooperifestivalidega võistelda, kuigi arvan, et pisuke auahnus väga hästi teha oli vahest ka üks teguritest. Minu mõtetega tulid tegusalt kaasa Jüri Leiten, sel ajal Tallinna Filharmoonia direktor, ja Heili Vaus-Tamm – produtsent, toimetaja ja ajakirjanik, läbinisti muusikainimene, ning veel mitmed teised inimesed Tallinna Filharmooniast. Haakus ka Tallinna linnavalitsus. Linnavalitsus on meiega tänini, võimaluste piires muidugi (rahast rääkides). Esimest festivali valmistamise töesti ette vaid pool aastat. Neli erinäolist etendust: “In Principio / Algu”, “Karmeliitide dialoogid”, “Carmina burana” ja “Tallinn pole enam kaugel” justkui jooksid ise kokku, sobisid kohaga ja sobisid omavahel. Ega me siis ei osanud arvata, et kümne aasta pärast me kanname siin ette Leonard Bernsteini “Missat”, mida Soomeski pole veel esitatud. See nõuab ju muusikaliselt tohutult suuri jõudusid ja mitmeti erineva ampluaaga esinejaid. Aga meie kümnes juubelifestival algas tänavu just selle erakordse ja monumentaalse teosega! Peaosas Broadway artist, võrattu Douglas Webster, USA bariton, kes on esinenud mitmetes suursugustes kohtades, ka Vatikanis ja Carnegie Hallis.

Mis siis siia kümne aasta sisse on jäänud? On muutunud tegevused, eesmärgid ja põhimõtted, vahetunud inimesed. Tallinna Filharmoonia on Toompuiestee äärest kolinud Pikale tänavale Mustpeade majja, nüüd on see meie oma maja. Aga pikk oli see ebakindluse aeg, mil maja ähvardati linnalt ära võtta ja vennaskonnale tagasi anda. Siin ajaloolises miljöö ja uute ideedega töötada on täiesti omaette väärtus. See on üks kaunimaid maju Tallinnas!”

Nagu Pirita kloostri varemed, omaenese lugu kandev paik, on ka Birgitta festivali etendused seotud otseselt või kaudselt mõistetega “aeg” ja “aja lugu”, “pühendumine”, “saatus” ja “paratamatus”. Kohe esimene festivali teenib muusikakriitikute poolehoidu. Kolmanda õhtu Orffi “Carmina buranast” kujuneb festivali lemmikteos, mida Eri Klas kutsub soojalt “festivali vapiloomaks”.

Jüri Alperden

orkestrile võib takistuseks saada väike koosseis ja rahapuu-
dus, aga ammu juba mitte teose raskusaste.”

Sirp 22. juuni 2007. Toomas Velmeti artiklist

EESTI MUUSIKANÕUKOGU PREEMIA

Interpretatsioonipremia

“ERSO ees nähakse teda kord hooajal, aga hoopis vähem ja teenimatult pööratakse tähelepanu asjaolule, et ta on aastast 1998 Pärnu Linnaorkestri peadirigent. Siinkohal on vajalik veel kord tsiteerida juubilari, kes on vastanud küsimusele, mida pakub töö Pärnu orkestriga, järgmiselt: “Pakub palju, ma saan rahuldada oma vajadusi sümfoonilise muusika järele. See on minu orkester. Pärnus ma tean, et saan orkestrit vormida, ja teen algusest lõpuni kõik ise. Erilist rõõmu teeb see, et Pärnu

Viimase päeva multimeediumikomponentidega etendusest ütleb arvustaja Vahur Luhtsalu: “Tallinn pole enam kaugel ehk kogu töde Liivi sõjast” oli midagi nende jaoks, kes peavad lugu heast naljast ja tunnevad huvi ajaloo vastu. Kuid samas peab ka mainima, et Liivi sõja aegsete ajaloosündmuste kujutamise ja tõlgendus nii, nagu seda lavastaja Hardi Volmer ja co (muusika Uno ja Tõnu Naissoo, laulutekstid Peeter Volkonski, Ilmar Trull jt) ette kujutavad, on paraja “vindiga”, mis lahneb oluliselt ajalooõpikutest ja ka meie kultusfilmiks kujunenud “Viimse reliikvia” süžeest. Olgu samas öeldud, et ajaloolased toob Hardi Volmeri lavastus isegi paremini esile kui paljude eestlaste lemmikfilm.” Tagantjärele vaadates võib tõdeda, et juba avahetkest peale olid Birgitta festivali põhijooned kas teadlikult või intuiitiivselt paigas. Üks olulisemaid mõtte- ja koostööpartnereid on olnud ka lavastaja Dmitri Bertman oma Helikoni teatriga.

Heili Vaus-Tamm: “Tahame hoida tihedaid loomingulisi sidemeid meie oma muusikute, teatrite ja tegijatega ja ka teiste festivalidega. Püüame igale fes-

tivalile leida algupäraseid etendusi, põnevaid lavastusi ja tingimata 20. või 21. sajandi lavateoseid. Võimaluste piires toome Birgittale ka eksootilisi etendusi. Aga olgu külalised ja kollektiivid idast või läänest, põhiliseks kriteeriumiks esinejate valikul on nende kõrge tase. Birgitta festival ei ole pelgalt ooperifestival, vaid muusikaliste lavateoste, muusikaliste ja psühholoogiliste draamadega festival. Püüame näidata võimalikult erinevaid muusikateatri žanre. Ja selle poolest oleme ka ainulaadsed.”

Eri Klas on ikka rõhutanud, kui olulised on isiklikud suhted suurte lavastuste toomisel ühest riigist teise. Muusika ei ole ju vaid kaup, mida müüakse ja ostetakse, muusika on inimesed, suhted ja kultuuriline mitmekülgne üksteisemõistmine. Heili Vaus-Tamm lisab näiteid. “2006. aastal etendunud Piazzolla tango-ooper “Maria de Buenos Aires” oli meie oma toodang, meie seni kõige rohkem mängitud etendus (kolm korda Birgitta festivalil, külalised Peterburis, Moskvas ja Kaunases). Meespeaosaline oli tollal Berliini Koomilises Ooperis esinenud Daniel Bonilla-Torres, nimiosas

Angelika Klas-Fagerlund, kes andis meile ka selle teose lavale toomise idee. Lavastas Peeter Volkonski, kunstnik oli Hardi Volmer. Dirigent Mihhail Gerts pälvis selle töö eest Rahvuskultuuri Fondi debüüdi-preemia.”

Sirvides kümne hooaja etenduste loetelu, peatub mõte järjest tähelepanuväärsele. 2006. aastal oli viis lavastust, liiks Piazzolla tango-ooperile veel Mozarti “Tituse halastus” (Heili Vaus-Tamm hüüatab vahele, et selle lavastuse basseini jaoks toodi kloostrist uuest osast ämbritega tulist vett, et näitlejad ei külmetuks). Siis Šostakovitši “Mtsenski maakonna leedi Macbeth” Helikonilt, Verdi “Reekviem” ja Orffi “Carmina burana” koos tantsuteatriga FINE 5 ning Ultima Thule ja Tõnis Mägi kontsert. Loetlen neid esimeste aastate etendusi sellepärast, et siin on võti festivali järgmistele aastatele suundumusteks.

Eri Klas: “Ei, me ei jõua kõigel peatuda! Aastatel 2007 ja 2012 oli kuus lavastust, 2011 ja 2013 seitse lavastust, 2009 kaheksa lavastust, 2008 ja 2010 üheksa lavastust. Viiel korral on meie külaliseks olnud Bertmani teater Helikon Moskvas. Kümme aastat tagasi

Eri Klas tänavusel festivalil.
FOTO HEITI KRUSMAA

oli Bertman noor ja originaalne lavastaja, kelle ees avanesid kõikjal läänes teatrite ukсед ning ka meie Estonia avastas tema potentsiaali. Muide, tema käe all

lavastatud Tüüri “Wallenberg” Estonias oli palju parem, kui Berliinis lavastatu. Aga Moskvas tundsin ma ka Novaja Opera lauljaid, sest olin seal aastaid muusikajuht. Heitsin neile tollal ette, et nimeks on teil küll “novaja”, aga mängite aina “Vürst Igorit” ja “Padaemandat”. Isegi Wagnerit ega muud saksa ooperit pole repertuaaris. Tõin seal lavale “Lohengrini” ja mängisime seda 2010. aastal ka Birgitta festivalil, kusjuures kuningas Heinrichi osatäitjaks õnnestus saada Ain Anger. Muidugi on meil olnud ridamisi päris klassikalisi lavastusi, nagu Moskva Riikliku Akadeemilise Balletiteatri “Romeo ja Julia”, “Spartacus” (tänavu ka Peterburi balletiteatri esituses) ja “Luikede järv”, ka Britteni “Albert Herring” Opera Northilt ja palju teisi. Aga enamik lavastusi, nagu näiteks Opera Northi “Faust” või PromFesti “Tsaari mõrjsja” on väga põnevalt kaasaegse nägemuse ja käekirjajaga. Rääkimata juba sellistest haruldustest nagu Weilli-Brecht “Seitse surmapattu”, ette kantud, võiks öelda, rahvusvaheliste jõududega saksa-eesti liinil, dirigendiks noor eestlanna Berliinis Kristiina Poska.

Tänapäeva lavastajad (nagu tihti ka kriitikud) tahavad eelkõige ennast keh-testada ja nii kujunesid atraktiivseks ja poleemiliseks ka Glucki “Orpheus ja

**EESTI KULTUURKAPITALI
HELIKUNSTI AASTAPREEMIA**

**Särav ja viljakas loominguiline
aasta**

“Kõrvitsa teosed puudutavad hääbenemata kuulaja hinge tundelist, ilujanulist, romantilist, parimas mõttes lapseliku siiruse ja puhtusega piiritletud ala, aga ka igikestvaid eksistentsiaalseid põhiteemasid. Kõrvitsa peenekoeliselt poeetiline ja hingetatud, ülitundliku taju- ja värviskaalaga kaemuslik muusika sünnib justkui tugevast ühtsustundest siinse karmi põhjamaa rahva ürgse pärandiga, selle rahva jaoks püha ja puutumatu loodusega, meie esivanemate elutunnetusega.”

TMK nr 11 2013. Saale Kareda artiklist

*Tõnu
Kõrvits*

Margit Tohver-Aints.
FOTO ERAKOGUST

Eurydike” (see oli Andres Mustoneni debüüt barokkooperi dirigendina), “Deemon”, “Faust”, “Tsaari mõrsja” ja veel mõned teised. See tekitab vajaduse lavastaja selgitusteks kavalehel, et lahti rääkida oma pürgimusi ja seletada sümboleid, sest on oht, et publik ei saa neist muidu aru ja lavastuse idee läheb kaduma. Birgitta festivalil on peaaegu igal aastal olnud kavas ka mõni publiku-

magnet: üks tõsise muusika, ooperi- või balletisõbra jaoks ja teine vallatumas võtmes, kas džässiga kombineeritud etendus või muusikaline nali, nagu Kremerata Baltica “Kino&Komöödia” või ansambli Voca People sädelev huumor ja satiir.

Heili Vaus-Tamm: “Olen mõtteid saanud nii oma kriitikutöös kogetust kui ka teistelt festivalidelt. Näiteks Tšehhovi festivali bukleti kaudu tutvusin Saksa “füüsilise teatriga”, kes tegi uskumatuid lavaefekte (lendamine, laes kõndimine) Glucki “Orpheuse ja Eurydike” etenduses. Tšehhovi festivalil oli kavas ka Taiwani etendus “Ookeani hää”. See, nagu Kanada indiaanlaste rituaalide õhtugi (2011), haakus väga tihedalt meie missiooniga pakkuda erinevate rahvaste ajalool ja religioonil põhinevaid, nende olemust ja hinge peegeldavaid etendusi. Seesama “Ookeani hää”, Taiwani trummide ja paljude teiste löökpillidega mütolooogilis-rituaalne sõu oli siinsetele kuulajatele avastus oma erilaadse rütmi- ja kõlamaailmaga ning iseäraliku sugereeriva, transsi viiva vaimsusega. Rahvaste muusika valdkonnaga tegelemine on meie jaoks suur risk. Esinejate ehtsus on üks meie valiku kriteeriume. Aga selliste esinejate leidmiseks peaksime ise läbi käima palju maid või lootma õnnelikule juhusele.”

Eri Klas: “Me pole ju päris teater. Teeme igal aastal festivali väga väikese rühma inimestega, kes on hõivatud veel miljoni muu kohustusega. Meie ideed on atraktiivsed ja need on seni ka õnnestunud. Ja meil on toetajaid ja partnereid. Palju. Häid. Püsivaid.”

Heili Vaus-Tamm: “Nüüdseks on meil välja kujunenud ka töökas ja hästi “kokku mängiv” personal festivali korraldustöödeks. Aga tegutsemine planeerimisest kuni produktsioonide lavastamiseni on põhituumiku teha ja siin on meid tõesti vähe. Esimestel aastatel oli veel toimetaja-produktendi ametikoht olemas...”

Meie eesmärk on näidata, et laiapõhjalisel muusikateatril on tulevik, et see ei ole museaalne žanr. See on rohkete tänapäevaste võimalustega just tänu erinevatele kunstivaldkondadele.

Margit Tohver-Aints, Tallinna Filharmoonia uus direktor, tegi festivali valud ja rõõmud tänavu esimest korda kaasa. “Birgitta festivali eelis on see, et suursündmusena on see tõmmanud endale meedia prožektorivalguse. Inimene, kes ei söanda veel ooperiteatrisse minna, tuleb Piritale, ja oluline on, et ta ei pettuks! Meie eesmärk on näidata, et laiapõhjalisel muusikateatril on tulevik, et see ei ole museaalne žanr. See on rohkete tänapäevaste võimalustega just tänu erinevatele kunstivaldkondadele. Siin on ühendatud sõna, muusika, liikumine (tants, pantomiim), heli- ja videotehnika ning moodne nn füüsiline teater – seega palju mitmekesisest informatsiooni. Kõik

need aspektid kõnetavad inimest ja on juba seetõttu meie aja inimesele mõistetavad ning huvipakkuvad. Ja veel – see žanr on muutustele pidevalt avatud. Peaasi on muidugi taset hoida!”

Vaadeldes Birgitta festivali kohta Tallinna Filharmoonia kogu kontekstis ütleb **Margit Tohver-Aints:**

“Mulle jäi hinge krieldama mõte, kui tähtis on Birgitta versus Tallinna Filharmoonia hooaeg ja Tallinna Kammerorkester. Kindlasti ei ole Birgitta festival ainus ja kõige tähtsam osa Tallinna Filharmooniast. Festival toimub suures mahus lühikese aja jooksul ja saab sellel perioodil väga intensiivset avalikkuse tähelepanu. Pole mõtet seda võrrelda Tallinna Kammerorkestri või teiste hooaja kontsertidega, millega töötame terve aasta jooksul. Neilgi on rahvusvaheline kõlajõud kontsertreiside kaudu ja kõik on meile ühtviisi oluline.”

Oma asukoha ja ettevõtmise suurusga paistab Birgitta festival sündmuse ja üha enam sümbolina kõrgele ja kaugele nagu Oleviste kirik. Vastus peal kirjas küsitule võiks olla: festivali hoiab elus loov mõte, tegijate lai kultuuriline silmaring ja tõhus töö. Nende asjaolude kokkulangemine eeldab erilist inimeste olemasolu. Mitmed suured püsima jäänud festivalid tõendavad, et meil erilisi inimesi jätkub.

Eesti Rahvusmeeskoor 70

Teine tagasivaade: uus RAM ja uued dirigendid

VELLO MÄEOTS

Endine RAMi laulja ja direktor

(Algus Muusikas 2014, nr 8-9)

Kui Kuno Areng ja Olev Oja vastavalt 1990. ja 1991. aastal RAMi eest lahkusid, täitis tekinud tühimiku koori laulja ja koormeister **Tõnu Kuljus**, kes ülendati sealsamas RAMi peadirigendiks. Neil suurte muudatuste aastatel valitses ka RAMis teatav peataolek, mis päädis sellega, et Kuljus sai dirigendiametist lahti ja tema asemele kutsuti Tuudur Vettiku koolkonna mehed **Ants Üleoja**, **Ants Soots** ja **Hirvo Surva**. Sellega oli Ernesaksa aeg RAMis igaveseks lõppenud. Kuigi kedagi kolmest esialgu peadirigendiks ei nimetatud, sai selleks sisuliselt Üleoja, kes haaras kohe initsiatiivi. Kolmekesi asuti koori revideerima, nõnda et pilpad lendasid ning koor jäi koosseisult üsna kõhnaks, mida ta on tänaseni. Samas võeti juurde noori lauljaid, mistõttu tagasilöögi mõju ei kestnud kaua. Hirvo Surva panus RAMi käekäiku jäi üsna marginaalseks, sest Eesti Kontserdi peadirektor Aivar Mäe leidis peagi, et kolm koorijuhti on liig mis liig. Seega jäid kaks Antsu, õpetaja ja õpilane. Oli märgata, et Soots suhtus oma õpetajasse ülima lugupidamisega, kuid õpetaja andis omalt poolt õpilasele täieliku vabaduse oma kavu koostada. Uued luuad pühkisid vana oksaräga prahihunnikusse ja peagi märkas publik, et suurele tammele on uusi haljaid oksa võrsumas. Aega, mil Ants Üleoja RAMiga töötas, langes hulk suurteoste ettekandeid: Šostakovitši 13. sümfoonia “Babji Jar” festivalil “Harmonie 93” (dirigeeris Maksim Šostakovitš), suur “Joonase lähetamise” projekt kontsertidega kodus, Rootsisis ja Soomes (1995, Neeme Järvi), Šostakovitši 13. sümfoonia Göteborgis (1995, Neeme Järvi), Wrocławis (1996, Vello Pähn) ja Brüsselis (1996, Saulius

Sondeckis) ning Los Angeleses 1996. aastal esitatud Sibeliuse sümfoonia “Kullervo” (Esa-Pekka Salonen) ja “Babji Jar” (Eri Klas). USA reis lõpetati a *cappella* kontserdiga Portlandis, kus mõlemast Antsust kiirgas erilist emotsionaalsust. Viimane kontsert, mida Üleoja veel ette valmistada aitas, oli Sibeliuse “Kullervo” Stockholmis (1997, Paavo Järvi). Selle järel jättis Üleoja RAMiga hüvasti, sest Aivar Mäe oli jõudnud EK rahakotti vaadates tõdemusele, et RAMile piisab ka ühest dirigendist.

Ants Soots edutati RAMi peadirigendiks juba 1994. aastal, nüüd said tema abilisteks koormeister-dirigent **Andrus Siimon** ja koormeister **Andres Heinapuu**. Ants Sootsi iseloomustab terav mõistus, vahe huumor, peen vokaali tundmine, ratsionaalne tööstiil ja hea maitse kavade koostamisel. Sootsi juhatusel sooritas RAM igasuguseid vägitegusid: löi laululahinguid rongituuril mööda raudteejaamu, tähistas Riias Ernesaksa 90. sünniaastapäeva, käis Tobiasi “Joonase” ja Artur Kapi “Hiibiga” Speyeris ja Nürnbergis ning andis oma parima pikal USA ja Kanada turneel (1999), kus Detroidis ja Ann Arboris oli kavas “Babji Jar” ja Minneapolis ning St Paulis “Kullervo”, dirigendiks kõikjal Neeme Järvi. Sellel reisil juhatas Soots ka a *cappella* kontserte Detroidis, New Yorgis, Chicagos ja Torontos. Suurim tunnustus sai talle ja koorile osaks 8. veebruaril 2004, kui Los Angeleses kuulutati välja Grammy võitja koorimuusika kategoorias – plaat Sibeliuse teostega, mille salvestasid RAM, tütarlastekoor Ellerhein ja ERSO Paavo Järvi juhatusel.

Uued tuuled Lätist

Ühel ilusal päeval tuli Aivar Mäe RAMi juhtkonna juurde soovitusena kutsuda väga hea Läti dirigent **Kaspars Putniņš** külalisena dirigeerima. Nii läkski – ühel 2003. aasta jaanurikuu päeval sisenes RAMi harjutussaali kahemeetrine Riia hiiglane ja tervitas: “Lab dien.” Kontsert kukkus hästi välja ja meeste hulgast hakkas kostma hääli, et selle lätlase peaks “ära ostma”. Varsti selgus, et see polnudki nali. Ants Sootsi leping oli otsa saamas ning ta oli ka korduvalt rääkinud, et tahab pärast RAMi 60. sünnipäeva aja maha võtta ja rohkem pedagoogilisele tööle keskenduda. Nii kutsuti Putniņš 2005. aasta sügisel RAMi peadirigendiks, kus ta pidas vahelduva eduga vastu kolm aastat. Siis sai leping otsa. Putniņš tegi küll perspektiivplaan, koostas kavu, kooskõlastas Eesti Kontserdiga hooajaplaane ja tutvus RAMi noodikogus eesti heliloominguga, kuid löi lõpuks arvatavasti käega. Samas jõuti RAMi juhtkonnas tõdemusele, et peadirigent olgu ikka eestlane, või vähemasti eestikeelne. Õnneks oli niisugune mees olemas. Samal 2005. aastal nõustus RAMi abidirigendi ametit võtma peale eesti keele ka paljusid Euroopa keeli valdav **Mihhail Gerts**. Pärast Putniņši lahkumist kaaluti sedagi, kas pakkuda Gertsile RAMi peadirigendi kohta, kuid kuna Gerts oli juba ametis ka Rahvusooperis, esitas toona peadirigent Arvo Volmer talle ultimatum – kas RAM või teater. Gerts valis viimase.

Kulus parasjagu aega, kuni leiti praegune peadirigent **Mikk Üleoja**. See oli õnnelik leid. Olen ka ise olnud nädala jagu tema RAMi proovides ja võin öelda, et mees oskab vähesesse aega pal-

Ants Soots, pikka aega RAMi tüüri juures.
FOTO EPL.DELF.I.EE

ju mahutada. Mikk Üleoja kontserdid on professionaalsed.

RAMi külalisdirektore

Seitsmekümne aasta jooksul on RAM töötanud enam kui kolmekümne külalisdirektoriga, lisaks üle neljakümne dirigendi, kellega on mõne ühisettekande raames koostööd tehtud. Kõiki ei jõua siin üles lugedagi. Kõige ulatuslikumat ja väärtuslikumat koostööd on koor aastakümnete vältel teinud kahe maestro, **Neeme Järvi** ja **Eri Klasiga**, kelle juhatusel on RAM loendamatu Euroopa ja USA lavadel esitanud selliseid suurvorme nagu Šostakovitši "Babji Jar", Cherubini Reekviem ja Sibeliuse "Kullervot". Loomulikult on mõlemad mehed RAMi audirigendid. Orkestridirektoreidest on kooriga töötanud veel **Paavo Järvi**, **Andres Mustonen**, **Jorma Panula**, **Esa-Pekka Salonen**, **Leif Segerstam**, **Jüri Alperden**, **Kristjan Järvi**, **Nikolai Aleksejev**, **Paavo Berglund** ja terve rida teisi maailmanimesid.

Mõni meenutus. Paavo Berglund oli suur RAMi austaja, kes kutsus RAMi Sibeliuse 150. sünniaastapäeva eel Helsingisse "Kullervot" esitama ja salvestama. Moskva esitas protesti, et RAM ei saa Soome tulla, kuna on tähtsal Siberi reisil. Õnneks jäi Goskontsert oma protestiga hiljaks, salvestus koos Helsingi Linnaorkestriga oli juba peaaegu valmis. Suuri tegusid tehti 1996. aastal USA läänarannikul koos Los Angelese Filharmoonikutega Esa-Pekka Saloneni juhatusel. Los Angelese Music Centeri kolme tuhande kohaga pilgeni täis saalis toimus järjest neli kontserti, nagu USA suurtes linnades kombeks.

Paari päeva pärast jätkusid proovid ja kontserdid sealsamas juba Eri Klasi juhatusel, kava esimeses pooles eesti muusika ja teises "Babji Jar".

Omapärane mees on Leif Segerstam, kes kutsus RAMi 1999. aasta detsembri algul Hamburgi "Kullervoga" Soome vabariigi 82. aastapäeva tähistama. Arvatavasti koori kõlajõu tugevdamiseks oli Soomest kaasa võetud ka Tehnilise Kõrgkooli meeskoor. Selle dirigent Heikki Saari arvas, et RAMi kar-

jala murde hääldust peab siit-sealt kõbi- ma. Segerstam astus vahele, öeldes, et RAMi hääldus on "aivan loistava" ja pole mõtet aega raisata. Nii jäigi. Teist korda esitasime "Kullervot" koos Segerstamiga 2001. aastal Toulouse'is. Seal tutvustas "Lefa" orkestrile maailma parimat meeskoori ja rääkis, kus Eesti üldse maailmal asub.

Lõpetuseks pikk, ent siiski mitmetäielik loetelu koorijuhtidest, kellega RAM on koostööd teinud: **Matti Hyökki** Soomest, **Josep Prats** Katalooniast, **Lone Larsen** Taanist, **Chifuru Matsubara** Jaapanist, **Robert Sund** Rootsist, **Anatoli Grindenko** Venemaalt, **Vytautas Miškinis** Leedust, **Timothy Brown** Inglismaalt, **Timo Nuoranne** Soomest, **Filippo Maria Bressan** Itaaliast, **Ragnar Rasmussen** Norrast, **Charles Barbier** Prantsusmaalt, **Nicolas Fink** Saksamaalt... Ja muidugi eesti dirigendid: **Roman Toi** (RAMi audirigent), **Tõnu Kaljuste**, **Toomas Siitan**, **Jaan-Eik Tulve**, **Hirvo Surva**, **Triin Koch**, **Risto Joost**, **Peeter Saan**, **Elmo Tiisvald**, **Andres Heinapuu** ja paljud paljud teised.

EESTI KULTUURKAPITALI HELIKUNSTI AASTAPREEMIA
Pikaajaline pühendunud töö kammermuusika väärtustamisel

"Huvitav, et kammermuusika kui üldistava termini määratlemine tekitab raskusi. Praegustes "prioriteetides" seda nagu vahel polegi, samas ulatub see mõiste lausa muusika algusaegadeni välja, ületades kergesti eri stiile nagu impressionism, romantism või barokk. Ka esituskooresseisude osas ei ole piiranguid, kuni vastu tuleb orkester oma dubleeritud orkestraalse kõlaga. Lisaks võib veel öelda, et kammermuusikal oma intiimsuse ja sisutihedusega on korrastav mõju: võlts ja vale ei lähe päris läbi või vähemalt paistab välja."

Sirp 31. mai 2012. Matti Reimanni artiklist

Bernsteini "Missa" – lavateos lauljatele, näitlejatele ja tantsijatele – on kõikvõimalike muusikastiilide peadpööriv karussell, mille kannab publikuni aukartust äratav arv esitajaid.

FOTO HEITI KRUUSMAA

Muusikapidu mere ääres

HELE-MAI POOBUS
laulja

Läbides edukalt Tallinna teederemondi kadalipu ja jalutades soojas augustiõhtus Pirita poole, keerlevad mõtted Eesti festivali(m)elu ümber. Kuidas on võimalik, et nii väikeses riigis eksisteerib nii suurel hulgal eriilmelisi festivale? Kuidas nad end ära majandavad ning kuidas küll jagub kõigile publikut? Vastust ma välja ei mõtle, vähemalt sel õhtul mitte, aga eestlaste kultuurilembus teeb vaid rõõmu.

Birgitta festival toimus juba kümnendat korda. Festivali jaoks, kus lavale jõuavad muusikateatri erinevad žanrid, on sajanditevanused kloostrivaremed esituspaigana haruldastlõõnnestunud leid. Seal on vaikust ja rahu. Avarust igas mõttes. Aastate jooksul on ka publiku olemine "saalis" mugavamaks tehtud. Et korraldajad üritavad pakkuda alati midagi tavapäratut, pole paljudele enam uudis. Mitmekülgne ja huvitav kava on Birgitta festi-

vali tunnussõna. Seekordseks tähtsündmuseks kujunes avaõhtul etendunud **Leonard Bernsteini "Missa"**, mida Eestis pole varem ette kantud. Ja ega seda mujalgi maailmas üleliia tihti esitata.

Autori sõnusti on "Missa" lavateos lauljatele, näitlejatele ja tantsijatele. Paremat žanrimääratlust on tõepoolest raske leida, sest tegu on kõikvõimalike muusikastiilide peadpööritava karusselliga. Rock, bluus, klassikaline ooper, muusikal, sümfoonilised vaheosad – kõik selle kannab publikuni aukartust äratav arv esitajaid. Eelkõige "West Side Story" loojana tuntud Bernsteini mahu-kaimat teost pole kuidagi võimalik kindlatesse raamidesse suruda. "Missa" on kirjutatud Ameerika esimese katoliikliku presidendi J. F. Kennedy mälestuseks, töö tellis Jacqueline Kennedy oma abikaasa nime kandva kunstikeskuse avamiseks 1971. aastal. Kuigi muusika näib olevat vaid üksainus suur kulgeline, kus esmapilgul pidepunkti raske leida, siis tegelikult toetub teos katoliikliku missa traditsioonilisele ülesehitusele, mille vahele on põimitud sümfooniaorkestri meditatsioonid. Religioosse tseremoonia viib läbi tselebrant, kes väljastpoolt pealetungiva inimmassi usk-

matuse ning protestivaimu kiuste üritab jääda oma tõekspidamistele truuks. Piiritu armastusega Jumala ja tema loodu vastu näib ta selles kaoses ainsa sambana, millele toetuda, kuid teose lõpus murravad kahtlused temagi. Üks ring saab täis. Kui näib, et inimkonnal pole enam mingitki lootust, saab lapse suu läbi usk uuesti ennistatud. See on imeliselt siiras hetk, otsekui kosmilises lõpmatuses laulavad tuhanded hääled kiituslaulu Loojale. "Missa" tekstid on ladina, inglise ja heebrea keeles. Etenduse tõlke kohta saab lausuda vaid head – sõna oli terav, täpne, sageli irooniliselt vaimukas ning tabav.

"Missa" lavale jõudmine Birgitta festivalil oli üks suur koostööprojekt. Lavastaja, koreograaf ja valguskunstnik Venemaalt, solistid enamikus Lätist, erandiks vaid eestlased **Koit Toome** ja **Kristel Pärtna**, Latvija koor, Riia toomkiriku poistekoor, instrumentaalansambel ja **ERSO**. Dirigendipuldus seisib **Māris Sirmails**, kes oma igapäevast leiba teenib Latvija koori peadirigendina. Tselebrandi rollis astus üles **Douglas Warren** (USA), väga sisendusjõuline laulja, kelle puhul pole vist liiast öelda, et ta on Bernsteini "Missale" spetsiali-

seerunud. Tunda andis pikaajaline lava-kogemus, kus iga nüansi lihvitud peen-susteni. Warreni tselebrandi jaoks oli usk ainuvõimalik olemisviis, seda valu-samaks kujunes Loojast lahtiütlemine, "Things Get Broken" liigutas hingepõh-jani. Au ja kiitus kõigile osatäitjatele, võib vaid ette kujutada, kui keeruline on sellist mastaapset etendust kokku traageldada nii, et niite näha poleks. Kahju vaid, et see suurepärase muusika puh-kes öide kõigest üheks õhtuks.

Festivalil pakuti vaatamiseks veel **Mozarti** ooperit "Röövimine serailist", **Verdi** "Maskiballi" ja **Hatšaturjani** balletti "Spartacus". Viimane jäi küll para-ku nägemata.

Mozarti töid publikuni Bieli ja Solothurni linnateater ning **Tallinna Kammerorkester Risto Joosti** juhatusel. Kakskeelsed Šveitsi naaberlinnad teevad koostööd juba aastast 1927; al-gusaegadel oli teatril kasutada ka kam-merorkester, toodi välja erinevaid muu-sikalavastusi, tutvustati šveitsi heliloo-mingut. Vaatamata vahepealsete aegade majandusraskustele jäi ühendteater pü-sima ja paar aastat tagasi viidi teater ning Bieli sümfooniaorkester ühtse juh-timise alla, olles nüüd oma regiooni suurim tööandja ning kultuurielu kor-raldaja. "Röövimine serailist" oli Mozarti eluajal tema mängituim ooper, tänapäeval seda staatust ta enam nauti-da ei saa. Ooperi lavastaja **Georg Rootering** ütleb kavalehe tutvustuses, et helilooja mänguline dialoog on üles ehi-tatud suhetele ja huumorile, publikut lum-mavad imekaunis muusika ja eten-duse kiiresti vahelduv rütm. Saksakeelse publiku puhul see kindlasti toimibki, kuid eestikeelse vaataja puhul ma nii kindel poleks. Kuna *Singspiel*'is vahel-duvad muusikanumbrid kõnedialoogi-dega, siis läks nappide subtiitrite tõttu äärmiselt palju tekstinüansse kaotsi. Jäigi selgusetuks, kas tegu oli tehnilise teostuse praagiga või jäeti enamik teksti lihtsalt tõlkimata. Dialoogi peensuste mitterõhustamine süvendas paraku oope-ri lõpu poole ligihilivat mõtet, et ehk oleks nüüd aeg koju minna. Lavastus oli ajastutruu, kuid minimalistlik, nii ruu-mi kui vahendite poolest. Oli väga tore-daid ja vaimukaid leide, aga kokkuvõt-tes mõjus mõneti staatilisena. Kons-tanze osatäitja **Christiane Bösiger** pais-tis silma äärmiselt kauni kantileeniga,

professionaalne ja hea esitus läbi kogu teose. Keerulise aariaga "Martern aller Arten" sai ta väärikalt hakkama, veidi jäi dramaatilisusest küll puudu, aga see-eest lüüriline "Traurigkeit" kõlas imeli-selt. Belmontet laulnud **Christian Baumgärtel** polnud küll romantilise kangelase välimust ega hääleilu, kuid ta paistis silma eeskujuliku tehnika ning näitlejameisterlikkusega. Osmini kehas-tanud **Martin Weidmann** oleks justkui kebabiputkast välja astunud, niivõrd tõetruu türklase mulje jättis tema väli-mus ja ka vokaal oli selle rolli jaoks väga sobiv. Tallinna Kam-merorkester kõlas peh-melt ja nõtkelt – vaid kiidusõnad!

Verdi "Maskiballi" tõi kuulajateni Birgitta festivali staažikas küla-line Helikoni teater ja lavastaja **Dmitri Bertman**. Selle palju kumu tekitanud lavas-tusega avas Helikon Opera Moskvas oma 2013/14. aasta hooaja, kusjuures dirigendipuld is seisis Verdi otsene järeltulija Simone Fermani (Tallinnas dirigeeris **Valeri Kirjanov**). "Maskiballis" on kõik, mis ühes heas ooperis olema peab: suurepärase muu-sika, erinevad karakterid, intriig, armas-tus, reetmine, kättemaks. Ometi pole just see Verdi ooper mind kunagi süga-vamalt puudutanud. Imet ei juhtunud, kuid Helikoni solistide kõrge tase oli vä-gagi nauditav.

Krahv Riccardo, algversioon is Rootsi kuninga Gustav III osa laulis Valgevene Riikliku Muusikaakadeemia lõpetanud **Ilja Govitš**, väga kauni tämbri ja nõtkete laulmismaneeriga tenor. Vaid viimase vaatuse aaria "Ma se mē forza perderti" ajal tundus jaks pisut rauguvat, algne sära oli kas väsimuse tõttu või mõnel muul põhjusel veidi tuhmunud. Renato kehastaja **Aleksei Issajevil** on lauluõpingud veel pooleli, kuid 2011. aastast töötab ta Helikoni trupis. Tema täpset vanust öelda ei oska ja kavalehel polnud Issajevi tegemiste kohta ka eriti informatsiooni, kuid noo-re laulja nii meisterlik vokaalne esine-mine üllatas. Tume rikkalik tämber, hääle igakülgne valitsemine, paindlik fraasitunnetus, miskipärast meenutas

see kõik legendaarset Piero Cappuccillit. Suurepäraselt esinesid ka naised. **Ksenja Vjaznikova** nõid Ulrica osas oli õhtu tugevaim näitleja, tema värvikale etteas-tele aitas omalt poolt kaasa ka looduse stiihia, kui ennustusstseeni ajal tuul kõ-hedaks tegevalt kloostrit katusekatet pla-gistas. Samuti ei saa märkimata jätta **Jelena Mihhailenkot** Amelia osas. Niivõrd ühtlase ja kõrge tasemega solis-tide puhul on äärmiselt raske kedagi esile tõsta, seega ütlen lihtsalt: bravo!

Dmitri Bertmanil on äratuntavalt oma käekiri, tema lavastused üllatavad

Dmitri Bertmanil on ära-tuntavalt oma käekiri, tema lavastused ülla-tavad sageli huvitavate lähenemisnurkadega. On ülesraputavat ja on mõtlemapanevat.

sageli huvitavate lähenemisnurkadega. On ülesraputavat ja on mõtlemapanev-at. Värskest mõjus viimane vaatus, kus ballile tulnud külalised olid varjunud kõikvõimalike meie aja kuulsuste mas-kide taha. Nende hulgast võis leida Marilyn Monroe, printsess Diana, Montserrat Caballé, Woody Alleni, Mireille Mathieu. Kohal olid ka Putin, Berlusconi, Obama, Angela Merkel ja teised tänapäeva poliitika juhtfiguurid. Rasvase täpi i-le pani kaunis finaali. Surev kangelane, kuid külalised kogunevad pärast esimest ehmatust hoopis äsja sisse veeretatud uhkelt kõrguva tor-di ümber ja jagavad seda omakeskis, igaüks üritades paremat pala endale saada. Ei huvita kedagi reetmine, ei pa-lavalt armastatud juhi surm, ei riigi tu-levik. Igaüks on vaid enda eest väljas. Suured sõnad on peaaegu alati vaid tühi kõmin, kõlades kõikjalt õõnsalt vastu. Kuidagi kurvaks ja mõtlikuks tegi see ootamatu lõpplahendus...

Ja ongi kõik. Pirta kloostrit varemete vahel toimunud peole pani kauni punk-ti festivali kunstilise juhi Eri Klasi 75. sünnipäevale pühendatud galakontsert. Veelkord palju õnne maestrole ning kohtumiseni järgmisel aastal!

Kõrghetki kammermuusikaga

TALVI NURGAMAA
violamängija

Pille Lille Muusikute Fondi korraldatud **Tallinna kammermuusika festival** toimus tänavu kümnendat korda. Kuigi festivali nimi seab raskuspunkti just kammermuusikale, on siiski eelkõige keskendunud interpretidele ja seda kammermuusika kaudu. Tervitatav oli, et kõrvuti muusikutega, kellega PLMF järjepidevalt koostööd teeb, astus üles muusikuid ka teistest Euroopa riikidest, ning on tore, et mitmel kontserdil esineti koos.

Festival algas suurejoonelise galakontserdiga Mustpeade maja valges saalis, kus sai musitseerimas kuulda paljusid PLMFIGa pikemat aega seotud muusikuid. Kui üldjuhul suhtun galakontsertidesse mõningase reserveeritusega nende väsitavalt kirju ja ulatusliku olemuse tõttu, siis seekord sain meeldiva elamuse. Juba esimestest hetkedest võlus **Irina Zahharenkova** Rameau süüdi elegantse esitusega, samuti köitis **Atlan Karbi** erakordselt ilmekas ja humoorikas Sviridovi "Kui punapõskne õun" ning kontrastselt draamaatiline Jago aaria. Esimesele poolele pani särava punkti "Rigoletto parafras" **Marko Martini** esituses ja ka kontserdi teisel poolel püsis publiku vaimustus laes. Ühtlasi kuulutati välja tänavune Marje ja Kuldar Singi nimelise preemia laureaati, auhinna pälvis pianist **Johan Randvere**.

Üks nauditav kontsert oli kahtlemata **Oliver Kuusiku, Arete Teemetsa ja Ensemble Ausonia** esinemine Niguliste kirikus. Jean-Philippe Rameau 250.

Kristiina Kriit (vasakul) ja
Johanna Vahermägi.
FOTO KULLA LAAS

sünniaastapäevale pühendatud kava tema ooperikatkenditest ja instrumentaalteostest oli väga terviklik. Kuna Rameau oopereid Eestis ei esitata, siis

oli hea neid aariaid ja duette just kahe nii särava eesti laulja esituses kuulda. Ajastu pillidel mängivast Ensemble Ausoniast jäi väga hoogne ja värvikas

EESTI KULTUURKAPITALI
HELIKUNSTI AASTAPREEMIA

*Pille
Lill*

Visa töö eesti muusikute toetuseks

"Pille Lill on suure missioonitundega muusik, kes siiralt muutseb interpretide elu pärast ning teeb omalt poolt kõik, et nende olukorda parandada. [...] Ta mõistab, et professionaalne ja andekas interpret on rahvuslik rikkus, mida peab hoidma ja toetama."

Muusika nr 2 2013. Kai Taali
artiklist

mulje. Samas tundus, et ansambliiselt ei suutnud nad päris lõpuni Niguliste kiriku akustikaga kohaneda. Niguliste tavapäraselt tekkis akustika ja diktsiooniga seoses küsimusi ka lauljate puhul. Millegipärast oli teksti kergem jälgida üksikaariate kulminatsioonides ja duetides, kuid kohati jäi see liiga hägusaks.

Järgmisel öhtul sai Nigulistes nautida **Kaspars Putniņš**i dirigeerimisel **Tenso Euroopa Kammerkoori**, mis on loodud samal põhimõttel nagu noorteorkestrid, kus intensiivne töö käib põhiliselt suviti. Koor lummas kohe kontserdi alguses ülemheliderohke ja balansis kõlaga ning väljenduse selgusega kõiges, mis nad tegid. Vastavalt repertuaarile muutusid tämbrid ja kõla intensiivsus, näiteks meenuvad kohe Daniel-Lesuri "Le Canticque de Cantiques'is" ja Arvo Pärdi "Solfeggios" saavutatud kõlalised kulminatsioonid. Noortest lauljatest koosnev koor jättis väga avatud mulje, neile sobis väga hästi kaasaegsem repertuaar; näiteks ka eksperimentaalne, kuid üsna sageli esitatud Folke Rabe "Rondes" kõlas koori esituses värskel.

Väga meeleolukas oli tšelloduo **Andreas Lend** ja **Petr Nouzovský** kontsert Kõismäe tornis. Hoolimata mitmekülgsest nõudlikust ja kohati väga läbi paistva materjaliga kavast tekkis seal üsna sundimatu musitseerimise õhkkond. Sellele aitasid kaasa tšellistide lakoonilised ja humoorikad kommentaarid mängitavate lugude kohta. Esmaesitusele tuli **Timo Steineri** "Vari" kahele tšellole, kus Nouzovský istus Andreas Lenu poole peaaegu seljaga. Isegi kui mina Nouzovskýt ei näinud, tuli lugu kuulates väga piltlikult välja, et tema mängitud partii oli nagu subjekt, millele tekib vari ja n-ö varju osas oli Andreas Lend. Teos algas ühehäälsel meloodialiiniga, suubudes korduvalt ühte helisse. Kui kuulaja oli saanud sellesse piisavalt süveneda, hakkas lisanduma vari ehk teine tšello. Interpreet oli leidnud varju kujundamiseks ka dünaamiliselt väga sobiva nüansi. Kui algul oli teine partii jälgitav imiteerijana, siis aja kulgedes hakkas vari üha enam algallikast erinema, ennast kehtestama ja iseseisvust otsima. Ei tea, kas selle konflikti tõttu muutus teos üha süngemaks ja keerulisemaks? Vähemalt selline mulje tekkis ja ka mõte, et midagi nii kujundlikku pole ammu kuulnud.

Kahtlemata oli festivali üks tipp hetki kontsert Tallinna raekojas, kus astusid üles **Anna-Liisa Bezrodny** (viul), **Jan Erik Gustafsson** (tšello) ja **Marko Martin** (klaver). Gustafsson köitis kuulajaid oma erakordselt nüansirikka ja paindliku mänguga. Raekoja saal täitus pehme, kuid samal ajal jõulise kõla ja ilmeka väljendusega. Sellele kontrastiks intrigeeris Bezrodny oma väga temperamentse, isegi pisut nahaalselt mõjuva jõulisusega Raveli G-duur sonaadi esituses. Martin oli seejuures paindlik partner, minnes nende kontrastidega mängulevalt kaasa.

Omaette elamus oli kuulata kaks korda sellel festivalil Händeli-Halvorseni *Passacaglia*'t **Kristiina Kriidi** (viul) ja **Johanna Vahermäe** (vioola) esituses. Oli huvitav näha, kuidas ettekanne muutus festivalinädala jooksul vabamaks, vahetumaks ja mängulisemaks. Sama võib öelda ka Dohnányi Keelpillitrio kohta (Kriit, Vahermägi ja

Andreas Lend), millest paar osa kanti ette galal ja tervikuna sai seda kuulda lõppkontserdil. Siinjuures oli mulle suurim avastus violamängija Johanna Vahermägi, kes täiendab end praegu Iisraelis ning keda Eesti publik kuuleb seetõttu harva. Tema kord ere, teisel sume violakõla jäi kõrvu juba avakontserdil. Lõppkontserdil paistis see veel rohkem silma koos särava tehnika ja ilusate väljendusrikaste soolodega Dohnányi keelpillitrios. Võluv oli ka tema valmisolek, kui kõik ei läinud päris nii, nagu plaanitud.

Kuulatud kontsertide põhjal võib öelda, et mõnel neist oli suisa *showcase*'ilikku hõngu. Ka kõik kavalehed olid pelgalt interpreedikesksed. Mõne kontserdi puhul oleks siiski tahtnud täpsemat infot esitatava teose või helilooja kohta. See-eest oli interpreetide valik sel festivalil väga huvitav ja publikut Eesti kammermuusika kontsertide kohta üllatavalt palju.

EESTI KULTUURKAPITALI HELIKUNSTI AASTAPREEMIA

*Age
Juurikas*

Aktiivne ja isikupärane solist ja ansamblipartner

"Selleks et mõista helilooja üht või teist teost peab tundma üldjoontes kogu tema loomingut ning ajastut, millest teos pärineb. Siis võib tasapisi muusika mõistmise suunas liikuda. Kõige olulisem on leida oma nišš. Kui seda ei leia, siis kaob ära eneseusk ja tahe. See on pikk ja keeruline tee ja võtab vahel oodatust kauem aega, ent oma koha leidnuna on võimalik elada õnneliku ja huvitavat elu."

*Eesti Klaveriõpetajate Ühingu
ajakiri "Klaver" 2009. Nele-Eva
Steinfeldi intervjuust*

11. oktoobril kell 19
Tartu Ülikooli
ajaloomuuseumi
Valges saalis

12. oktoobril kell 19
Mustpeade maja
Olavi saalis

eesti kammerkooride liit

www.ekkt.ee

Siin mu rõõmumaa

Tallinna Ülikooli
Kammerkoor
dirigent Sander Tamm

Tartu Ülikooli
Kammerkoor
dirigent Triin Koch

KAVAS:
Kreek, Maimets, Mäntyjärvi,
Palestrina, Pärt, Saar,
Tormis, Uusberg

Piletid Piletilevist ja kohapeal 5€

KUULAJALE
II HOOAEG

www.plmf.ee

KAMMERMUUSIKA HOPNERIS

1. NOVEMBER KELL 17.00

OKSANA SINKOVA
(flööti)

ANDREAS LEND
(tšello)

LEA LEITEN
(klaver)

*Kavas: Kuhlau, Enescu,
Pärt, Vähä, Kangro jt*

9. NOVEMBER KELL 17.00

SIGRID KUULMANN-MARTIN
(viul)

PETR NOUZOVSKY
(tšello, Tšehhi)

ANDREAS LEND
(tšello)

IRINA ZAHARENKOVA
(klaver)

Kavas: Haas, Dvořák jt

Tallinna Vesi

| 10€ ja 5€ |

PILETILEVI

VIIMSI JAZZ POP FEST 2014 5

Reedel,
14. novembril kell 19
Lavendel Café
(Sõpruse tee 9, Haabneeme, Viimsi)

Laupäeval,
15. novembril
Viimsi Koolis

Viimsi JazzPopFest esitleb:
vokaalansamblid
Söörömöö ja
The Few

**5. Viimsi
JazzPopFest**

11.00 Suur kooride kontsert
ja mõõduvõtmine

15.30 Vokaalansamblike võistlus

19.00 Festivali lõpetamine
ja autasustamine

Piletid Piletilevist ja kohapeal

www.viimsivald.ee/jazzpopfest
www.facebook.com/viimsijazzpopfest

Korraldaja:

WECKMAN

Kaubamärk kui kvaliteedimärk

Plaadifirma Seksound sai kümneaastaseks

MARGUS HAAV
kultuuriajakirjanik

Väike, kuid tragi kodumaine plaadifirma **Seksound** tähistab sügisel oma kümnnendat sünnipäeva. Selle aja sisse on mahtunud viiskümmend helikandjat ja erinevaid artiste alates intiimse ruumi helipartisanist Kagost ning lõpetades näiteks koloriitse sündipopitrioga Popidiot.

Plaadifirma eestvedaja Rein Fuks on ise samuti aktiivne muusik, kes on tuntud mitmest põnevast koosseisust. Viimasel ajal on neist kõige rohkem esil varjundirikkaid avarusi helikeelde vormiv duo Imandra Lake. Öigupoolest asutaski Fuks omal ajal koos bändi- ja mõttekaaslastega plaadifirma põhiliselt selleks, et enda muusikat välja anda. Tema ansambli Pia Fraus "Mooie Island EP" oligi Seksoundi esimene üllitis.

"Pia Frausi plaate oli ilmunud nii Ameerika Ühendriikides kui ka Jaapanis, Eestis neid aga saada ei olnud. Samuti ei leidunud ka bändile kuidagi väarikat kosilast," meenutab Fuks. "Mõtlesime siis: olgu, teeme oma *label*'i ja anname plaadi ise välja."

Möeldud, tehtud. Plaadifirma Frotee üks eestvedajaid, melomaan Erki Pruul nendib, et Seksoundi kümne aasta tagune algus – Pia Frausi EP-plaat, esimene kogumik sarjast "Kohalik ja kohatu", bändi Shelton San EP ja Ans. Anduri debüütplaadid olid parim, millega plaadifirmat rajada. "Indie-mehed ja -naised olid kõik päevapealt Seksoundi fännid," kinnitab Pruul. "Oma osa oli siin muidugi

lisaks heale muusikale ka plaadiümbrieste esteetikal, millele seni ükski teine plaadifirma nii suurt tähelepanu polnud pööranud. Kümnele aastale tagasi vaadates võib öelda, et latti kohe üles ja alla pole seda lastudki."

Tänaseks on Seksound välja andnud nelikümmend kaheksa helikandjat. Sünnipäeva tähistamise ajaks plaanitakse viiskümmend täis saada, seega on keskmine aastatoodang viis ühikut. Enamus on CDd, kuid eriti viimasel ajal ilmub ka vinüülplaate. "Füüsilised helikandjad on juba mõnda aega niiskaup ja järjest rohkem see nii läheb," arutleb Fuks. "Vinüülid on suured ja ilusad!"

Seksoundi artistid on stiiliselt seinast-seina. Fuksi sõnul pole kunagi headele asjadele kätt ette pandud. "Seksound ei ole äriprojekt, ei ole seda kunagi olnud ja ei saa selleks kunagi," on Fuks resoluutne.

2014. aastal on plaadi väljaandmine lihtsaks läinud. Kohati taban end mõttelt, et ehk isegi liiga lihtsaks. Kas tänapäeval ongi üldse plaadifirmat vaja?

"See oleneb mitmest asjaolust," mõtiskleb Fuks. "Kui oled palju plaate välja andnud, on sul juba kõva kogemus

olemas ning pole vaja kõike algusest leiutada. Plaadifirmal on siiski omad eelised – kogemus ja väljakujunenud müügivõrgustik."

"Ma ise tulen täiesti teisest ajast. Sealt, kus toimus tohutu raha kogumine, et ühte lugu salvestada," arutleb ta. "Tundub, et tänapäeval salvestab igauks kodus ja üldse mitte kehvasti. Teed ühe loo, paned selle netti ja ongi kõigile kuulda."

Seksoundi kaubamärk on paljude jaoks kvaliteedimärk. Erki Pruuli sõnul valitseb plaadifirmas mõnus tasakaal "kingapõrnitsemise" ja laiatarbe-indie vahel, ilma et oma nägu ja tegu kaduma läheks.

"Päris kindlasti pole Eestis kunagi olnud teist nii tervikliku ja ühtlase diskograafiaga plaadifirmat," ei ole Pruul kiitusega kitsi. "Minu arusaamise järgi ongi Seksound rohkem see paljuräägitud kodanikualgatus kui plaadifirma – kamp melomaanidest sõpru, kes talletab plaadidele nii olulise niši Eesti muusikaajaloos. Teades, kui raske on plaadifirmat majandada, soovin neile Vikerraadio juubeliõnnitluste kombel "tugevat tervist ja jõudu-jaksu järgnevaiks aastaks". Erki Pruul ei kujuta Seksoundita Eesti muusikamaastikku enam ettegi. Samamoodi nagu paljud teised.

Rein Fuks õunapuu all muusitseerimas.
FOTO MARGUS HAAV

Muusikalisi teateid

Saksamaalt:

Eesti-Soome festival Fellbachis, kontserdid Berliini saatkonnas

Möödunud aasta suvel ja varasügisel toimus Saksamaal kaks suurt esindusfestivali, mis osaliselt või täienisti olid pühendatud eesti muusikale – Schleswig-Holsteini ja Usedomi festival. Sel suvel oli Eesti koos Soomega Fellbachi kultuurifestivali külalismaa. Pidustuste ametlik pealkiri oli “Euroopa kultuurisuvi Fellbach” (18. juuli – 27. september) ning nende korraldamine sai alguse 2001. aastal, põhimõtteks siis iga kord ühe Lääne- ja ühe Ida-Euroopa maa tutvustamine. (Puhtgeograafiliselt vaadates kehtib ida-lääs Soome ja Eesti puhul muidugi ülekantud tähenduses ...) Fellbachis oli juba ka varem, 2008. aastal Eestit tutvustatud, aga teises raamistikus.

Baden-Württembergi liidumaal paikneva 44 000 elanikuga Fellbachi linn kultuurilise aktiivsuse ja majanduslikud võimalused määrab suuresti metropol Stuttgarti naabus. Stuttgartist Fellbachi sõidavad linnarongid 11 minutit, nii et paljud kultuuritarbijad elavadki selles saksa mõistes väikelinnas, millel ei ole mitte ainult oma kammerkoor, vaid ka oma professionaalne kammerorkester. Kaks ja pool kuud kestva festivali kava oli korraldajate soove arvestades teadlikult kirju – ansamblist Heinavanker kuni Lotte-filmide, OMAtsirkuse ja soome tangoõhtuni. Koostöös Fellbachi linnaga olid selle peamised koostajad Berliini Soome Instituudi juhataja Anna-Maija Mertens ja Eesti saatkonna kultuuriatašee Harry Liivrand. Avapeol (nii seda nimetati) pidasid kõne nii liidumaa kultuuri riigisekretär Jürgen Walter kui ka meie kultuuriminister Urve Tiidus, Eesti poolelt esinesid ansambel Heinavanker ja

Mihkel Poll Berliinis
Eesti saatkonnas.
FOTO HARRY LIIVRAND

C-Jam. Festivali kaalukamaid üritusi oli kontsert Arvo Pärdi muusikast, millel Risto Joosti juhatusel esines kaks kuulsat kollektiivi – Stuttgarti kammerorkester ja Edela-Saksa Raadio vokaalansambel. Vanemuise balletitrupp näitas kahel õhtul David Sonnenblucki balletti “Casanova”. Festivalil astusid suure edu-ga üles ka Eestist pärit lauljanna Alfia Kamalova, kes töötab solistina Gelsenkircheni teatris, ja organist Andres Uibo. Põneva õhtu kujundasid kaks eesti džässilauljatari – Siiri Sisask ja Ingrid

Lukas (elab praegu Šveitsis), instrumentaalansambelis tegi kaasa ka Kristjan Randalu. Fellbachi linnagaleriis oli eksponeeritud fotograaf Birgit Püve näitus. Soomest kutsuti Fellbachi muuhulgas pianist Olli Mustonen, oreli-mängija Kalevi Kiviniemi, suupilliansambel jt. Mitu üritust käsitlesid soome-ugri keeli. Lõpuks võiks veel lisada, et Fellbachi kammerkoor andis kontserdi “Eesti missa” soome ja eesti vaimulikust muusikast, keskpunktis Pärt, Kreek ja Sisask.

Kuigi eesti muusikat kõlab Saksamaa kontserdisaalides sageli, on toimunud Eesti interpreete Saksa publikule tutvustavaid kontserte sel aastal peamiselt Berliinis Eesti saatkonnas. Ka enne Fellbachi festivali jätkusid seal juba suure populaarsuse võitnud muusikaõhtud. Aprillis esines pianist Mihkel Poll väga nõudliku kavaga (Enescu, Pärt, Sumera, Kõrvits, Bartók ja lisalugu Tubinalt), andes eri autoritest edasi oma individuaalse, fantaasiarikka kujutelmaga ja võludes probleemse võitu Estonia klaverilt välja üllatavalt nüansirikka kõla. Suure tunnustuse pälvis ka teine pianist, maikuus esinenud Vardo Rumessen (Tobias, Saar, Tubin, Brahms, Chopin, lisapalaks Liszt), kelle repertuaarist jätsid kuulajaisse sügava mulje eriti Mart Saare prelüüdid ja Tubina Ballaad Mart Saare teemale, nii et kõik müügil olnud Saare plaadid osteti kohe ära. Vardo Rumesseni peaesmärk Berliinis aga oli seotud Rudolf Tobiasega, nimelt "Joonase lähetamist" käsitleva saksakeelse raamatu kirjastamine ja Tobiase Berliini elupaikade jäädvustamine fotodel. Eesti saatkonna muusikahooaja lõpetas – küll Björn Koobi maalinäituse avamisel muusitserides – Bambergi sümfooniakute tšellist Indrek Leivategija, kes vaimustas publikut Hindemithi soolosoonaadi suveräänse, kaasakiskuva esitusega. Sel õhtul oli aga veel ka elektronmuusika osa, DJna debüteeris Berliinis Hannaliisa Uusmaa (ühtlasi oli see üldse esimene saatkonnas toimunud DJ esinemine).

Suvisele Saksamaale mahtus veel teisi eesti muusikainimeste ettevõtmisi, olgu siin näidetena toodud Iris Oja, Marrit Gerretz-Traksmanni ja Harry Traksmanni osalemine kirjandus- ja muusikafestivalil Põhja-Reini Vestfaali liidumaal, Mihhail Gertsji dirigeeritud Stravinski "Mavra" ja Rimski-Korsakovi "Mozart ja Salieri" Rheinsbergi muusikafestivalil. Juulikuus oli Berliini Meinblau kunsti- ja ateljeehoones residentina EKA värske professor Raul Keller, kelle näitust "moondur/shifter" (heliinsallatsiooni ja ruumi vastasmõjust) võis külastada augusti lõpuni.

Nüüd on juba sügis ning alanud uus hooaeg eesti muusika ja muusikutega Saksamaal.

Anu Schaper, Kristel Pappel

Ensemble YXUS

Sirp 8. november 2013. Märt-Matis Lille arvustusest

EESTI KULTUURKAPITALI
HELIKUNSTI AASTAPREEMIA

Kultuuriruumi rikastavad uue muusika kontserdid

"Akadeemilise koolitusega interpreedid ei tule just kergesti oma turvalisest kapslist välja, isegi siis, kui partituur seda nõuab. [...] Mängijad, kes on valmis vee all märjaks saama ning seejärel pillid kätte võtma ja ilma igasuguse hinnaalanduseta suurepärase kõlaga soolosisid esitama, on ilmselt valmis kõikvõimalikke asju laval tegema. [...] "Sügismuusika" oli võimas teetähis nii eesti muusika- kui laiemalt meie kultuurielus."

Kristjan Randalu

EESTI KULTUURKAPITALI
HELIKUNSTI AASTAPREEMIA

Tiiptasemel kontserdid Eestis ja maailmas

"Elus on valdkondi, kus tugevalt üle keskmise olles on sul kõik väga hästi. Aga kui oled kunstis ja muusikas tugevalt üle keskmise, siis sind tegelikult ei ole olemas. Ma ei ütle, et su tegevus ei võiks sulle endale olla sisukas või inspireeriv, kui oled üle keskmise. Aga muu maailma silmis loeb ainult kõige parem."

Postimees 21. oktoober 2012.
Priit Pulleritsu intervjuust

Ivari Ilja Estonia kontserdisaali uue Steinwayga.
FOTO MIHKEL MARIPUU / SCANPIX

Estonia kontserdisaalis uus esindusklavier

Augustis saabus Estonia kontserdisaali lõpuks kaua oodatud uus **Steinway kontsertklaver**. Tegemist on D-mudeli kontsertpilliga, suurimaga Steinway klaverite seas, mis on standardiks kõigis maailma juhtivates kontserdisaalides. Viimane uhiuus kontsertklaver telliti Estonia kontserdisaali seitseteist aastat tagasi, seega vajadus uue instrumendi järele muutus viimastel aastatel järjest teravamaks. Riigihanke tulemusel võitjaks osutunud **IS Musicu** esindatavas Steinway & Sons Hamburgi tehases käisid sobivat pilli välja valimas pianistid **Peep Lassmann** ja **Ivari Ilja**. Mõlemad hindavad valikut väga õnnestunuks ja usuvad, et suudeti välja valida just see õige. Klaveri ostu rahastas EV Kultuuriministerium.

Uue klaveri esitlus toimus septembris koos Eesti Kontserdi uue hooaja tutvustusega. Pianist ja EMTA professor **Ivari Ilja** tunnistas, et rõõm uuest pillist on tõesti suur, sest seda oli nii kaua oodatud. Ta mainis, et enesestmõistetavalt peaks meie esindussaalisis olema vaid parimad klaverid, ning lisas, et klaveri tippiga pole väga pikk, kuus kuni kümme aastat; siis peaks aga hakkama jälle uut vaatama. Klaveri valiku kohta ütles ta: "See on alati keeruline. Meile oli valikuks välja pandud kuus pilli. Sõelale jäi neist kaks. Olime aga valiku osas professor Lassmanniga üksmeelsed, sest sellel klaveril on omadusi, mis meie arvates sobivad Estonia kontserdisaali. Uuel klaveril on ülemheliderikas ja ka piisavalt tugev ning fokuseeritud kõla, sest mängida tuleb sellel pillil ju ka koos sümfooniaorkestriga."

EESTI KULTUURKAPITALI HELIKUNSTI AASTAPREEMIA

Mitmekülgne ja uuenduslik interpreet

"Muusikast ma ei tüdine. Mul on lõpmatuseni õppida, kuid vahel on keeruline tajuda, mida pean õppima. See ei ole vaid teadmiste kogumine, teinekord tuleb paar sammu tagasi astuda ja vaadata laiemat pilti. Alati ei tea, kuhu oma tähelepanu suunata, ja see tekitab ummikseisu. Kultuurimaastik ei ole karp, vaid dünaamiline organism, mis ei saa ära lõppeda. Olud, kus ta moodustub, muutuvad kogu aeg."

Õpetajate Leht 19. juuni 2009.
Kristi Helme intervjuust

*Taavi
Kerikmäe*

Steinway kontsertklaver Georg Otsa muusikakoolis

Estonia kontserdisaali kõrval sai samaväärse **Steinway kontsertklaveri** ka **Georg Otsa nimeline Tallinna Muusikakool**. Kooli saalis on juba olemas varem saabunud Yamaha kontsertklaver. Instrumentide muretsemine sai võimalikuks tänu SA INNOVE elukeskkonna arendamise rakenduskava prioriteetse suuna hariduse infrastruk-

tuuri arendamise meetmele “Kutseõppeasutuste õppekeskkonna kaasajastamine”. Klaveri valis välja kooli klaveripedagoog ning Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia interpretatsioonipedagoogika osakonna juhataja **Lembit Orgse**. Valitud Steinwayl on pisut kergem klahvikäik kui Steinway instrumentidel tavaliselt ning kirgas ja helisev kõla. Klavereid saab suuremal üritusel kuulda jaanuaris koolis toimival vabariiklikul keskastme noorte pianistide konkursil. Kavas on kutsuda kooli ka külalisesinejaid. Kooli õpilastele on sellega avanenud erakordselt head tingimused erialaseks arenguks ja täiustamiseks. Kooli direktor **Aarne Saluveer** ütleb: “Tänu kõrgetasemelisele klaverikoolkonnale suudame Eestis nüüd kasvatada rahvusvahelises ülitihedas konkurentsis toime tulevaid pianiste. Selleks on lisaks kogenud õppejõududele vajalikud ka instrumendid, mille kõlaomaduste tundmaõppimine aitab kaugele jõuda.”

Arvo Pärdi muusikapäevad

Septembrikuus korraldas kontserdiorganisatsioon **Nargen Festival** järjekordsed Pärdi päevad. 2. septembril toimunud avakontserdiga tähistati tänavust Grammy võitu parima kooriesituse kategoorias. Kahe maa interpretide ühis-kontserdil kõlasid Arvo Pärdi teosed muusikamaailma mainekaima auhinna toonud plaadilt “Adam’s Lament” (ECM). Kontserdil musitseerisid **Vox Clamantis**, **Läti Raadio koor**, **Eesti Filharmoonia Kammerkoor**, **Sinfonietta Riga**, **Tallinna Kammerorkester**, solistid **Tui Hirv** (sopran) ja **Rainer Vilu** (bariton). Dirigent oli **Tõnu Kaljuste**. Publiku huvi oli nende kontsertide vastu erakordselt suur.

Avakontserdi eel kulges mööda Vabaduse väljakut enneolematult pikk järjekord kontserdipaika Jaani kirikusse pääsemiseks.

RIHO PÄRTI
KOOLIMUUSIKA FOND

Riho Pärti Koolimuusika Fondi preemiad

Riho Pärti Koolimuusika Fond andis septembris juba kolmeteistkümnendat korda üle laureaadtunnistused silmapaistvatele koolimuusika edendajatele. Fondi tegevuse eesmärk on koolimuusika rajaja, helilooja, uurija, publitsisti ja dirigendi Riho Pärti mälestuse jäädvustamine ning tema elutöö teadvustamine tänapäeval. Aastatel 2002–2013 on fondi laureaadi tiitli pälvinud juba 58 silmapaistvat muusikahariduse edendajat muusikaõpetaja, instrumendiõpetaja, helilooja, muusikapedagoogika uurija ja koolimuusika edendaja kategoorias. Need on valdkonnad, millega Riho Pärt oma eluajal oli seotud.

Tänavused laureaadid on Tallinna Õismäe vene lütseumi muusikaõpetaja ja dirigent **Ljudmila Sjomina**, Georg Otsa nimelise Tallinna Muusikakooli klaveriõpetaja **Ülle Sisa**, helilooja ja Keila muusikakooli klaveriõpetaja **Riine Pajusaar**, muusikapedagoogika uurija ja doktoritöö “Riho Pärti fenomen Eesti muusikapedagoogikas” kirjutanud **Inge Raudsepp** ning koolimuusika edendaja, koorijuht ja õppejõud **Celia Roose**.

Auhinnad anti pidulikult kätte 24. septembril Georg Otsa nimelise Tallinna Muusikakooli saalis. Laureaadi tunnustusega kaasneb ehtekunstnik Jaan Pärna kujundatud hõbemärk ning stipendium 800 eurot.

IV Eesti noorte puhkpilli-orkestrijuhtide konkurs

9.–13. septembrini toimus IV Eesti noorte puhkpilli-orkestrijuhtide konkurs. Eelmised konkursid olid 1993, 1996 ja 2000, vahe oli seega 14 aastat. Konkursile registreerus üheksa inimest, osavõtjate hulgas oli Otsa kooli õpilasi, üks õpilane TMKKst, EMTA tudengeid, magistrante ja tegevdirigente. Žürii esimees oli **Eri Klas**. I koha pälvis **Henri Christofer Aavik**, II **Mihkel Kallip**, III **Anton Kogan**. Finaali jõudis **Priit Rusalepp**, eripreemiad said **Anton Kogan**, **Mihkel Kallip** ja **Henri Christofer Aavik**. Järgnevalt arvasi žürii liikmetel. **Hando Põldmäe**: “Korraldustoimkond pidas oluliseks, et noored dirigendid saaksid töötada professionaalse ansambli või orkestriga. Muusikud suhtusid noortesse dirigentidesse hästi, interpretatsioonis arvestati nende soovidega väga täpselt. Konkursil kõlanud teosed olid ajalisel ja stiililisel mitmekesised (Mozartist Rein Ploomini). Repertuaar oli korraldustoimkonna poolt ette antud, nii tekkis üsna hea ülevaade noorte muusikute erksusest teoste interpreteerimisel ning tehnikast.”

Aavo Ots: “On hea meel tõdeda, et konkursi finaalis dirigeeris kolm minu trompetiklassi praegust õpilast: Henri Christofer Aavik (TMKK), Mihkel Kallip (EMTA) ja Priit Rusalepp (EMTA). Praktilisi orkestrijuhi kogemusi on nad saanud mitmetel kursustel Eesti Noorte Brassi ja Eesti Noorte Kontsertorkestrit juhatades.”

Valdo Rüütelmaa: “Žürii töö sujus latusalt ja hindamissüsteem toimis hästi, suuri eriarvamusi ei olnud. Osalejatele olid loodud head tingimused, aga neid oleks võinud rohkem olla. Eestis on orkestrijuhte vähe ja nende ettevalmistust peaks laiendama. Ootaksin seda Eesti kõrg- ja keskeri muusikaõppeasutustelt. Huvilisi küll on, aga millegipärast neid, kes jõuavad dirigendi staatusesse, siiski napib.”

Toomas Vavilov: “Eelmine puhkpilli-

orkestrijuhtide konkurs toimus neliteist aastat tagasi, see tundub pika intervallina, kuid tegelikult see seda pole. Konkursi ei ole vaja niisama korraldada. Selleks on vaja teatud kriitilist hulka inimesi nii korraldajate kui osalejate poole pealt. Vabariikliku puhkpillimängijate konkursiga oli sama lugu, vahe oli seitseteist aastat, enne kui järgmine tuli. Vene ajal korraldati konkursse nelja aasta tagant, praegu see intervall mulle väga mõistlik ei tundu. Iga nelja aasta tagant ei pruugi tulla piisavalt palju uusi mängijaid. Optimaalne võiks olla kaheksa-aastane intervall. See tähendab umbes kahte ülikoolitäit inimesi (mitte kahte generatsiooni).

Jälgisin hoolega, kuidas konkursan-

did oma tööga hakkama saavad. Osavõtjad olid kõik väga head pillimehed, aga vähe oli sügavuti minekut. Üllatas, et isegi oma eriala pillidega töötades jäadi "üldiseks". Märkused, mida ansamblile tehti, olid stiilis "palun siin kõik väga vaikselt", "väga hea, aga saame veel paremini". Dirigendi "püha kolmainsus" – intonatsioon, artikulatsioon, balanss (kui maestro Roman Matsovit tsiteerida) jäi "läbi palvetamata" kõigil konkursantidel. Ei tohi unustada, et 21. sajandi ehk tulevikumuusiku tüüp on universaalne muusik. Mitme pilli valdamine, erinevate instrumentide, stiilide ja partituuride tundmine ning oskus töötada ansamblite ja orkestritega on vajalik kõigile.

Esikoha võitja Henri Christofer Aavik on väga hea dirigent, kes valdab vabalt oma erialapilli trompetit. Tal on ka väga suur ansamblimängu ja solisti kogemus. Ta on pidevalt osalenud Jorma Panula dirigendikursustel, tal on väga hea, vaba käsi. Dirigeeris peast, usaldas orkestrit. Tegemist on väga suure tulevikuga muusikuga."

Hugo Lepnurme näitus Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumis

See aasta on kirikumuusika austajatele ja orelisõpradele eriline: 31. oktoobril täitub **Hugo Lepnurme** sünnist 100 aastat. Juubeliaasta algusest on toimunud palju kontserte, plaadiesitlusi, festivale ja ühiseid ettevõtmisi. Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum tähistab Lepnurme aastat näitusega. Rahvusvahelisel muusikapäeval avame Assauwe tornisaalis väljapaneku "Hugo Lepnurm 100", mis võtab luubi alla tema heliloomingu, pedagoogitöö, orelitega seotud tegevuse ja pereelu. Lõpetuseks jõuame välja selleni, milline on tema kultuuriline jälg praeguses Eestis.

ETMMis on talle Hugo Lepnurme väga mahukas arhiiv, millel põhineb ka avatav näitus. Nende 1654 museaali seas leidub hulgaliselt dokumente, mälestusi elust, õpingutest Pariisis, kirjavahetust, fotosid ja artikleid ning õppematerjale nii Tallinna Konservatooriumi kui ka Usuteaduse Instituudi päevilt. Eriti rikkalik on tema arhiivi kontserttegevust peegeldav osa, kuhu eelkõige kuulub kolm esinemispäevikut, kus on üksikasjaliselt kirja pandud kõik esinemised

aastatest 1928–1998, peale selle muidugi kontsertide kavad ja arvustused. Lepnurme käsikirjade kogus on valdav osa tema heliloomingust, kuhu kuuluvad orel- ja klaverikontsert, kantaadid "Jüriöö tuled" ja "Lunastus Kristuses", hulk koorilaule ja vaimulikku muusikat. Koos Hugo Lepnurme õpilase, organist **Ene Salumäega** valisime muuseumi kogudest välja kõige olulisema ning sidusime selle Lepnurme enda meenutustega raamatus "Mälestused". Nii võib siis väita, et näitus põhineb kõige autentsemal materjalil, mida Lepnurme kohta praegusel hetkel leidub. Kasutatud on ka Ene Salumäe meenutusi ja artikleid, samuti Hugo Lepnurme Muusikaühingu ning Tallinna Metodisti kiriku kaasabi.

Et näitus ei piirduks ainult stendidega, on oktoobrikuus muuseumi ekspositsioonis eksklusiivse eksponaadina kodusel, millel Lepnurm esimesed muusikalised sammud tegi. Suure tõenäosusega Lepnurme onu valmistatud orelil on üks oreliregister ja üks harmooniumiregister. Juubeliaasta puhuks korras- tab **Toomas Mäeväli** selle pilli ning näituse avamisel on ainulaadne võimalus kuulata sellel Ene Salumäe kontserti.

Näituse koostajad on **Ene Salumäe**, **Ene Kuljus** ja **Risto Lehiste**, kujundaja **Kadi Pajupuu**. Hugo Lepnurme arhiivi omandamise ning samuti abi eest näituse koostamisel oleme tänulikud Hugo Lepnurme tütrele **Urve Aulisele**. Näitus on avatud 1. – 31. oktoobrini.

Risto Lehiste, Ene Kuljus
ETMM

Balti muusika festival Hiinas

Eesti Kontserdil on tänavusel hooajal ees üks suurimaid **muusikaekspordi projekte**. 20. oktoobrist 15. novembrini toimub Shanghais, Pekingis, Guangzhou ja teistes Hiina linnades esimene **Balti muusika festival**, kus esinevad teiste hulgas **Eesti Filharmoonia Kammerkoor**, käsikellade ansambel **Arsis**, tšellokvartett **C-JAM**, pianist **Rein Rannap** ning **Estonian Dream Big Band**. Festivali korraldavad lisaks Hiina poolele Eesti Kontsert, Leedu Rahvusfilharmoonia ja Latvias Koncerti.

Eesti kontserdi direktori **Jüri Leiteni** sõnul on Hiina poole huvi eesti muusika vastu suur. "Rahvast on seal palju,

kontserdipublikut jätkub, nad on pidevas otsingus, et pakkuda rahvale erinevaid võimalusi, mitmesugust muusikat ja erinevaid esinejaid.” “Me käisime Hiina kontserdikorraldajatele välja väga laia skaala eesti muusikat, tõesti praktiliselt kogu oma hooaja programmi ulatuses, ja see, mis jäi, on hiinlaste valik,” lisas ta.

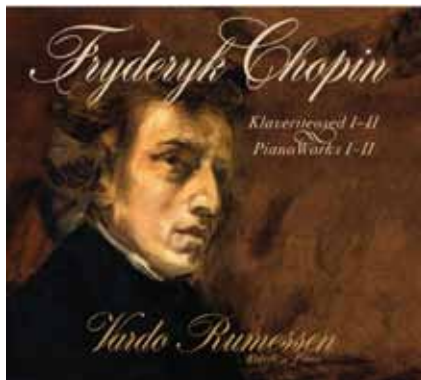
Uus kontserdisari Keila-Joa lossis

Äsja renoveeritud ja erakordse ajalooga Keila-Joa loss alustab muusika ja maitsegurme hooajaga “**Aastaegade muusika. Sügiskontserdid**”. Sarja idee autor ja kavade koostaja on lavastaja **Neeme Kuningas**, kes lubab publikut paeluda uudse, pisut teatraliseeritud kontserdivormiga. Põhiesinejaks on noortest talendikatest ERSO muusikutest koosnev **keelpillikvartett Prezioso**. Läbi hooaja kõlab suurepärase muusika, muu hulgas esmakordselt Eestis ka Vivaldi ja Piazzolla “Aastaajad” keelpillikvarteti seades. Muusikutele on poeetiliseks partneriks legendaarne **Peeter Volkonski**. Laupäevaõhtustel kammergurmeedel saab kontserdi järel nautida aastaegade inspireeritud võrratuid maitseid. Eksklusiivse menüü on koostanud meisterkokk **Madis Pöld**.

Lisaks kammergurme sarjale on plaanis käivitada ka teisi muusika- ja maitsemeeli köitvaid sarju, nagu “Lossi-jazz”, “Talveromantika” (pühendatud Tšaikovski 175 aasta juubelile), “Helisev loss”, ning lastele ja peredele mõeldud “Jõulutuledes loss”. **Georg Otsa nimeline Tallinna Muusikakool** annab Keila-Joa lossile kasutamiseks kabinetklaveri Estonia ning hakkab väärkas paigas regulaarselt õpilaskontserte korraldama. Ühistööna on plaanitud tähistada ka Georg Otsa 95 aasta juubelit.

Rumesseni Chopini plaad läbi müüdüd

Septembri algul ilmus **Vardo Rumesseni**l topeltplaadialbum Chopini loomingust. 2010. aastal oli ta juba salvestanud ja avaldanud Chopini plaadi “Zal”. Nüüdseks on see läbi müüdüd ning tekkis vajadus uue plaadi järele. Mitmed teosed on sellele helikandjale uuesti salvestatud ja on lisatud ka uusi teoseid. Plaadil kõlavad üheksa prelüü-

di, valik masurkasid, Fantaasia-eksprompt *op.* 66, Skertso nr 3, valik etüüde, nokturne ja valsse, “Hällilaul”, Ballaad nr 3 ja Polonees *op.* 40 nr 2. Plaadi helirežissöör on **Tanel Klesment**, toimetaja **Virve Normet**, kujundaja **Tiina Sildre**.

Ameerika nimekas muusikaajakirjas Fanfare kirjutatakse 2010. aastal ilmunud plaadist: “Rumessen kasutab väga ettevaatlikult vaikset dünaamikat [---] Tal on palju *rubato*’t, kuid ta loob vabadusi märkamatu ja tema mäng on alati väga väljendusrikas. Pool albumil esitatud paladest on masurkad, esitatud eriti viimistletult, sügava tundejoone ja harmooniatunnetusega. Rumesseni arusaam Chopini kunstilisest isiksusest on

EESTI KULTUURKAPITALI HELIKUNSTI AASTAPREEMIA

Särav ja jõuline džässmuusik

“Muusikas end vabaks lastes ei püüa Kadri publikule meeldida, tähtis on vaid avanemine ja täielik ausus iseene, muusika, teiste muusikute suhtes. Ainult nii saab olla aus ka publiku suhtes. Tema tehnilised oskused koos elektrooniliste abivahenditega annavad võimaluse teostada kõige meeletumaid ideid. Tulemuseks on täiesti omalaadne, enneolematu muusika.”

Kultuur.err.ee. Hedvig Hansoni artiklist

Kadri Voorand

hämmastavalt isikupärane ja väärtuslik” (Dave Saemann). “Rumesseni mäng sarnaneb paljus Rubinsteini-Arrau koolkonna Chopini esitustele, mis tähendab, et ta eelistab vaiksemat kõla, minimaalset pedaalikasutust, teatud koguses rütmilist elastsust ja minoorsetes lugudes sissepoole pööratud melanhooliat. Tema muusikaline lähenemine ja esitus vastab siin kindlasti sellele, mida me 21. sajandi alguses peame Chopini stiiliks.” (Lynn Rene Bayley).

“Ooperifantoom” – Vanemuise kõige keerukam lavastus

4. oktoobril on Vanemuise suures majas Andrew Lloyd Webberi muusikali “Ooperifantoom” kauaoodatud esietendus. Vanemuise teatrijuhi **Toomas Petersoni** sõnul on tegemist teatri kõige keerukama ja kallima lavastusega, mille sarnast lähitulevikus ei ole plaanis korraldada. Vanemuisel on õigus anda kokku 40 etendust, millest 24 jõuab publikuni sel hooajal (neist 8 Tallinnas Nordea kontserdimajas) ning ülejäänud 16 järgmisel hooajal. Vanemuise koostöö Andrew Lloyd Webberi kompaniiga algas 2002. aastal, kui Tartu Raekoja plat-

sil esietendus muusikal “Evita”. “Eri- liseks teeb praeguse lavastuse asjaolu, et Vanemuine sai õiguse luua teosest oma originaallavastus. 2002. aastal, kui le- ping sõlmiti, oli Vanemuine kolmas tea- ter maailmas, kellele see õigus anti. Tegu on kõige väärtuslikuma litsentsiga Vanemuisele läbi aegade, sest see on vä- ga rangelt kaitstud teatriteos.” Muusikali lavastab **Georg Malvius**.

Dirigent **Martin Sildos**, kellele see on teine töö Vanemuises, ütleb: “Põnev on näha lavastuse sündi algusest peale. “Ooperifantoomi” on näinud miljonid, enamik neist on näinud ühte ja sama lavastust. Aga milleks teha täpselt sama- moodi? Kaunid kunstid ongi ju selleks, et saab luua midagi uut, luua uusi seo- seid. On väga huvitav, kuidas lavastaja on sidunud selle teema meie väikese Eestiga, toonud sisse puruks pommita- tud Vanemuise ja Estonia teatri ja leid- nud idee, et kust fantoom üldse tuleb. Tema variandis on fantoom sõjas füüsi- liselt ja vaimselt kannatada saanud mees. Ma arvan, et meie lavastus, kui see valmis saab, on originaalist isegi pa- rem, kuna meil on palju sügavust, mida algvariandis pole, lavastaja on leidnud karakteritele rohkem sisu.”

Krista Leipsig, Virge Joamets

Saavutusi konkurssidel

27.–30. augustini toimus Itaalias Arezzos Euroopa karika sarja kuuluv rahvusvaheline koorikonkurss. **Tallinna muusikakeskkooli noortekoor Ingrid Kõrvitsa** juhatusel saavutas konkursil I

koha ning pääses *grand prix*’ vooru. Konkursi tase oli kõrge. Varasemate saavutuste ja helisalvestuste põhjal oli välja valitud 16 koori, esindatud olid Itaalia, Hispaania, Ukraina, Ungari, Sloveenia, Prantsusmaa, Horvaatia, Tšehhi, Indoneesia ja Poola. *Grand prix* võitis Ukraina segakoor Oreja, kes saavutas esikoha kõikides kategooriates. TMKK noortekooris laulavad tüdrukud vanuses 14–20 aastat, kooriga töötavad dirigent Ingrid Kõrvits ja hääleseadja **Jaanika Kuusik**. Eestist osales teinegi koor, **Musamari koorikooli lastekoor** (dirigent **Tiina Mee**), kes saavutas II koha lastekooride kategoorias.

• **E STudio kammerkoor** osales edukalt 21.–25. augustini Makedoonias Ohridis toimunud kooride konkurss- festivalil. Meie koor jõudis *grand prix*’ vooru. E STudio kammerkoor sai 94,67 punkti, mis andis üldarvestuses III koha. Koor sai ka eripremia Gustav Ernesaksa laulu “Tartu valgel ööl” väl- jendusrikka esituse eest. E STudio kammerkoori juhatavad **Küllike Joo- sing** ja **Eliisa Sakarias**. Kooridel oli või- malus festivali raames esineda rahvalike kavadega vabaõhukontsertidel ning sakraalse muusika kontsertidel Püha Sophia katedraalis.

Estonia teatrilaat

5.–7. septembrini toimus taas Rahvus- ooper Estonia “Estonia teatrilaat”. Festivali esimesel päeval sai nautida bal- letti, teisel päeval esinesid lauljad. Festivali lõpetas teatrimaja ümber toi-

munud laad, kus müüdi etenduste pile- teid, Estonia meeneid, trükiseid, plaate, teatrikostüüme ja rekvisiite.

Festivali külastas umbes 14 000 ini- mest, pileteid osteti ligi 10 000. Kostüü- mi- ja rekvisiidilaadalt, õnneloosist ja kirbuturult koguti teatri raamatukogu täiendamiseks ja kostüümilaenutuse uuendamiseks 4102 eurot. Viimasel laa- dapäeval valisid külastajad Estoniale uue majakoogi: võidukaks osutus *brow- nie* apelsini-marmelaadikoogi ja prant- suse šokolaadikoogi ees. Kohal oli ka ajakiri Muusika, mille augusti-septemb- rinumber oli justkui tellitult pühenda- tud muusikateatrile ning mitmes artiklis oli juttu Estonia teatri inimestest ja teat- ri tegemistest.

Muusika peatoimetaja ja Remmel ja SA Kultuurilehe turundusjuht Marika Rohde kohtusid Muusikat müües ka Kuninga ehk Estonia teatri juhi Aivar Mäega.
FOTO PEETER HÜTT

Koolitussessioon “Kogemuskohvik”

Eesti Muusika Arenduskeskus jätkab muusikaettevõtlusele suunatud avalike koolitussessioonidega. Seekord on neile leitud avatum toimumisviisi ning linna keskel asuv koht Vabaduse väljakul asu- vas kohvikus Wabadus, sellest ka nime- tus “Kogemuskohvik”. Esimese koolitus- sessiooni teema oli “Ettevõtlik mõtteviis muusikas”, loengu pidas Bremeni kuns- tide ülikooli rektor ja loomemajanduse spetsialist **Herbert Grüner**. Loengule eelnes diskussioon, kus osalesid Kul-

tuuriministeriumi loomemajandusnõunik **Anu-Maaja Pallok**, muusik, kontserdikorraldaja ning pedagoog **Aare Tammesalu** ja Kultuuriministeriumi muusikanõunik **Juko-Mart Kõlar**. Arutlusele tuli loomeinimeste ettevõtlik mõtteviis, rahvusvahelised loomeettevõtuse praktikad ja muusikaettevõtuse vormid, samuti loomemajanduse võimalused muusikaettevõtuse toetamiseks Eestis. EMAK partnerid on Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, Kultuuriministerium, kohvik Wabadus, Loov Eesti. Projekti toetab Ettevõtuse Arendamise Sihtasutus ning Euroopa Regionaalarengu Fond.

Tartus alustas tööd muusikakool Helivõlu

Septembris alustas Tartus tööd uus väike muusikakool Helivõlu. Kool asub kahetoalises korteris Tartu ülikooli endises füüsikahoones Tähe tänaval. Kooli asutaja ja juht on muusikapedagoog ja koorijuht **Anneli Leima**.

Anneli Leima sõnul oli kooli loomise põhjuseks tema pere elukohamuutus. Pikka aega Sakus muusikaõpetajana töötanud Anneli ei leidnud Tartus kohe sobivat tegevust. Koos noorema pojaga otsustati, et töö, mis meeldib, tuleb ise luua. Tartus on mitu muusikakooli – peale Elleri kooli ning Tartu I ja II muusikakooli saab muusikat õppida Arsise kellade koolis, varajasele muusikale spetsialiseerunud Jakobi mäe kultuurikojas, rahvamuusika huviringis Kaval Käsi, samuti paljude eraõpetajate juures.

Helivõlu muusikakooli on oodatud inimesed, kes soovivad värskendada oma varem omandatud oskusi, tahavad õppida lugusid saatma või mängida näiteks just Mozarti ja Beethoveni loomingu. Õpetajaid on koolis kuus.

Evelin Ämarik õpetab karmoškale rahvamuusikat, **Matis Leima** viiulitunnis saab õppida nii klassikalist kui rahvamuusikat, **Kristjan Priks** juhendab kitarr- ja löökpillitunde, saksofoniõpetaja on **Ursula Chillaud**, kannelt õpetab **Ruth Kuhi**. Koolijuht Anneli õpetab soldfedžot, klaverit ja laulmist.

Õpilasi on Helivõlu koolil veerandsaja ringis, neist kolmveerand on täiskasvanud.

Liina Vainumetsa

EESTI KULTUURKAPITALI HELIVÕLU AASTAPREEMIA

Rockmuusika järjepidev ja omanäoline edendamine

“Metsatõll on legendaarne bänd, kelle kontsertidel seguneb metalli- ja rokirahvas publiku seas müügi- ja marketingiinimeste, juristide ja ehitusmeeste, teatritehnikute, maaletoojate ja pangatöötajatega. Nende lava-show on võimalik, muusika kvaliteetne ja meisterlikult esitatud.”

Ajakiri Kitarr nr 2 2012.
Jan-Erik Nõgisto intervjuust

Metsatõll

Augustis toimus Koreas, Sõulis maailma koorimuusika sümposium. Eesti koorimuusikat, Kooriühingu tegevust, Eesti tippkoore ja rahvusvahelist koorifestivali “Tallinn 2015” tutvustasid seal **Kaie Tanner**, **Sven Peterson**, **Aarne Saluveer**, **Raul Talmar** ja **Mikk Üleoja**. Eesti koorimuusika nootide ja plaatide vastu oli huvi väga suur! Mikk Üleoja tegi sümposiumil ka ettekande balti ja skandinaavia muusikast.

Öö armastab sind. Jäääär.

Jäääär

Kes on rahvamuusik? Muu hulgas inimene, kes mõistab end eluajaks kolme, hea küll, viie duuri vangistus- tusse, ehkki oskused ja maitse peenenevad. Mingil hetkel tahaks sellistest tuttavlikkuse kammitsaist vabaks. Eks piire uute territooriumide kaardistamise ja mõisteta- vaks jäämise vahel kogu aeg ka kombatakse ja nihutatakse. Üldi- sema vabaduse nimel pole teatav muusikaline piiratus siiski liiga kõr- ge hind. Vabadus minna ikka ja jäl- le nende lugude juurde, mis kirjas poeetide-poeetesside raamatuis või mis tulevad ette sõprade ringis. Uulitsail hulkumine, tänavail jõlku- mine... Säärased loomemajanduse töötajad on kaevanduse kanaari- linnud, kes tuletavad oma päikseli- se värvusega aeg-ajalt meelde värsket õhu elulist tähtsust.

Mil moel siia muusika puutub? Aga niimoodi, et see käib paralleel- selt kogu aeg kaasas, kasvab orgaaniliselt tekstidest ja kasvatab tekste ka ise. Põhitrump, mis ei võimalda lihtsakoelisi viisikesi tri- viaalseiks tembeldada, on orgaanili- sus. Selline muusika on oma viiele duurile vaatamata värsket, sest pesitseb sügaval hinges ja käib sealt välja. Muusik talletab ühiskonna kollektiivset muusikalist mälu, töötleb seda ja genereerib mate- rjali juurde. Selitab endale sobivaid meloodiaid ning meeleolust lähtu- vaid ja seda loovaid kõrval- ja va- hehääli. See on plaat, mida kinkida naisele. Mehele, tütrele. Rahvamuusika. Endale leiab siit ka. Väga poeetiline muusika, mis maal- lib head luulet. Nukrus, kurbus, igatsus. Ja küllaga elamise rõõmu.

Sain Jäääärart rahulikult kiita, sest tõenäoliselt muusikud seda ei loe, olles ametis eluhoovustes sei-

lamisega. Või mine tea, sest säära- sed tegelased on alati ka uudishi- mulikud.

SANDER UDIKAS

Weekend Guitar Trio 20

WGT

“Weekend Guitar Trio 20” pole traditsiooniline austusavaldusplaat. Kitarristid Robert Jürjendal, Tõnis Leemets ja Mart Soo on ise kutsu- nud tõlgendajad oma mänguplatsi- le. Osa kahekettalisest albumist on täielikult kutsutud külaliste päralt, osa moodustab ühine arranzee- ring ja osaliselt esitab trio omapäi oma vanemat ja uuemat loomin- gut. Esimesel plaadil on tõlgenda- jatel suveräänne roll. Trio Taavi Kerikmäe – Taavo Remmel – Tanel Ruben läheneb WGT muusikale valdavalt jazzilikus teema-soolo- teema vormis, kuid nende meister- likkus ja eriti Kerikmäe rikas kaas- aegne stiil vormib geniaalsed tee- mad suurepäraseks teosteks. Ansambel Una Corda mõjub veelgi intrigeerivamalt. Nüüdisklassika spetsialisti Mirjam Tally rikkalik mänguvõtete kasutamine on nau- ditav ja pakub originaalidega tuta- vaile kindlasti üllatusi. Ansambli potentsiaali esindab eriti väärikat pala “Eemal tuli lähedale” arran- žeerija Liis Viira.

Album pakub laia vaadet trio suundumustele. Kõiksugu ambient- udu ja folgi kõrval on vist veelgi olu- lisemad mõjutajad jazz, nüüdisklas- sika ja minimalism. Polüstilistikat seob tervikuks aastatega lihvitud ühistunnetus. Ansambli liikmete isi- kuomadused ja jagatavad väärtu- sed avalduvad sageli läbi iroonia kõ- verpeegli. Kõigepealt tuleb saada ja siis jääda iseendaks, isiksuseks. Siis siseneb loodavasse spirituaalsus. Rikkalik juubeliplaat on salvestatud

kontserdil. Selline kvaliteedikindlus teeb au.

SANDER UDIKAS

muusik

Sompa.TIC.

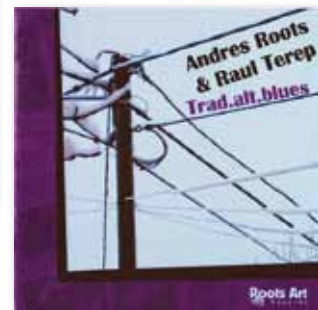
Trash Can Dance 2014

Kadunud albumeid on põnev avas- tada. Nende hulka kuulub ka Kohtla-Järvel tegutsenud kollektiivi TIC 1993. aastal salvestatud ja kassetalbumina plaanitud, kuid sellisel kujul ilmumata jäänud mate- rial. Salvestiselt jõudis siiski mõni aasta hiljem pala “T.A.K.E” kogumikule “Sue Darling is Back To Meet Forwards”, mis oli sel ajal meie poolpõrandaaluste indie- gruppidele tänuväärne väljund. Vahest kõige entusiastlikuma ko- dumaise muusika äärealade avas- taja Gert “Trash” Moseri üheme- hefirma Trash Can Dance märgi alt viimaks CD kujul ilmunud albumi keeruline ja huvitav sünnilugu on täpsemalt kirjas plaadi vahelehel. TIC kasutas uljalt erinevaid stiiliele- mente, liites need küllaltki eklekti- liseks tervikuks. Siit-sealt kostab ansambli The Cure mõju, paladega “Melancholics Dream” ja “Invisible Antlers” tulevad meelde legen- daarne The Fall ja tema liidri Mark E. Smithi nasaalne tämber. Teistest lugudest eristub industriaalne hümn “Mehhaaniline Kristus”, mi- da võib tagantjärele pidada varaja- seks vihjeks TICi eestvedaja Jüri Tallerma seni kõige pikaajalisema kollektiivi Punane Magneetlõvi vil- jeldavale suunale. Needki salvesti- sed ootavad alles avaldamist ja laiemale kuulajaskonnale tutvusta- mist. Kes teab, kui palju selliseid ardeid veel kusagil peidus on. Aeg-ajalt kuulen ahastama pane- vat uudist, et üks või teine tuttav on oma kassetikogu minema visa-

nud. Head inimesed, ärge teie nii toimige! Viige oma vanad kassetid Trashile. Võibolla on nendele sattu- nud mõni Eesti põrandaaluse muu- sika kadunud pärl, mis on väärt, et särada.

LAURI LEIS

muusik

Trad.alt.blues. Andres Roots & Raul Terep.

Roots Art

Patt oleks väita, et bluus üldse stuudioseinte vahele ei passi, aga päris kindlasti on just kontsertsal- vestused need, kus sõnum paremi- ni esile pääseb. Örn näpuvääratus annab asjale ainult juurde, kuigi Roots ja Terep on nii professio- naalsed mehed, et ei luba endale valenooti ilmselt ka vastu hommi- kut kusagil pubis improviseerides. Kuigi efekti mõttes vahel täitsa võiksid.

“Trad.alt.blues” on kontsert- album. Ja instrumentaalalbum. Pool sellest on salvestatud Tartu rockibaaris Underground, teine pool Pärnu talvisel bluusifestivalil Blue Icicle. Lisaks Andres Roots Roundabouti ja Bullfrog Browni re- pertuaarist tuttavate palade duo- versioonidele sisaldab album ka improvisatsioon traditsioonilistel teemadel. Mulle on alati imponee- rinud duod, kes jätavad laval rah- meldades mulje täiemõõdulisest bändist. Roots & Terep ei ole seda siiski peaeesmärgiks seadnud, vaid on tahtlikult säilitanud mõnusa at- mosfääri, kus on nii pinget kui ka vabadust.

Tartu bluusiduo üsna rockilik album sisaldab lisaks kümnele kontsertsalvestusele ka kaht uut stuudiolugu: rütmikat ning haara- vat “Djangot” ja americana’liku at- mosfääriaga lugu “Chicken Man”.

“Djangot” saab plaadi edenedes kuulata ka kontsertversioonis. Huvitaval kombel on uued palad valitud plaadi algusse ning seetõttu võib tekkida pisike segadus. Kas tegu on kahe uue looga singliga, millel on boonusradadeks kümme kontsertsalvestust?

Siin võib olla ka üks albumi võtmekohti. Ühelt poolt läheneb takse ilmekalt ja omamoodi klassikalistele kaanonitele ning teisest küljest ei sunnita kuulajale peale mingit kindlat ortodoksset raamistikku. “Trad.alt.blues” usaldab kuulajat ning pakub tugevat vundamenti, millele saab oma parima äranägemise järgi sobiva meeleolumaja ehitada. Rootsi ja Terepi poolt võib see olla ilmselt nii muldonn kui ka pilvelõhkuja. Selline suhtumine on väga sümpaatne ning annab professionaalse mängutehnika ja hingestatud lä-

henemisega albumile juurde olulise mõõtme. On tore, kui muusika paneb kaasaelamise kõrval ka kaasa mõtlema ning hoiab keha ja vaimu värskena.

henemisega albumile juurde olulise mõõtme. On tore, kui muusika paneb kaasaelamise kõrval ka kaasa mõtlema ning hoiab keha ja vaimu värskena.

MARGUS HAAV
kultuuriajakirjanik

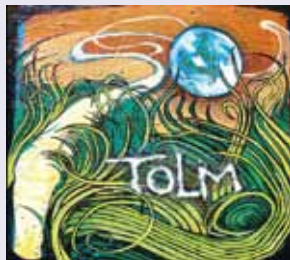
KUULA KA NEID

Resurrection of Mozart. Paul Badura-Skoda, Rostislav Krimer, Klaipėda Chamber Orchestra, Andres Mustonen.

ERP

Tegemist on kontsertsalvestusega 2013. aasta oktoobris Leedus Klaipėdas toimunud muusikaliselt tippkohtumiselt, kus rahvusvaheliselt mainekate klaverisolistide ja Balti interpretide esituses kõlas Mozarti muusika: 40. sümfonia, Kontsert kahele klaverile ja orkestrile nr 10 Es-duur ning teine osa Üheksandast klaverikontserdist.

Tolm.

Tolm

Plaadil musitseerivad kolm noort muusikut: kitarristid Siim Petsar ja Jan Viileberg ning pianist Aare Külama. Kõik instrumentaalpalad on loonud Petsar, üldilmelt on plaat meeleolurohke ning kaunite akustiliste pillikõlodega.

Eesti Orkestrijuhitide Rahvamuusika- orkester 50.

EOR

Nagu nimigi ütleb, tähistab see CD rahvamuusikaorkestrite juhte koondava kollektiivi viiekümneandat aastapäeva. Kahel plaadil on kolmkümmend seitse peamist Eestist, aga ka kaugemalt pärit rahvalikku pillilugu, autoriteks Virve Lääne, Heldur Vaabel ja paljud teised.

Kolmas kell. Väikeste Lõõtspillide Ühing.

VLÜ

Marko Matvere ja sõbrad tähistavad selle plaadiga VLÜ 25. tegutsemisaastat. Ootuspäraselt on esiplaanil mehed merelaulud, ent on ka kaugemalt pärit, eksootilisemat ja lüürilisemat laadi laule.

Siin on ilus elada. Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Tõnu Kaljuste.

Melodija/EFK

Laulupeo paiku ilmunud “Siin on ilus elada” on kordusväljaanne 1985. aastal vabamate tuulte ootuses Nõukogude hiigelfirma Melodija märgi all välja antud LPst. Tuntud esimese ärkamisaja aegseid laule kuulates on huvitav võrrelda, kuidas kõlas meie maailmakuulus koor ligi kolmkümmend aastat tagasi.

Linn süütab tuled. Vennaskond.

Ligo

Käesolev album tähistab legendaarse punkansambli kolmekümneandat tegusaastat. “Linn süütab tuled” sisaldab kahtekümnet ühte omaloomingulist pala, keskeks autoriks mõistagi Vennaskonna liider Tõnu Trubetsky.

FOTO RENE JAKOBSON

Mart Soo

IVO HEINLOO
jazzikriitik

Seitsmenda Jazzisessiooni külaliseks kutsusin armastatud kitarristi ja muusikapedagoogi **Mart Soo**, kes tähistab 2. oktoobril oma 50. sünnipäeva. Tema juubelikontsert toimub "Sügisjazzi" raames 3. oktoobril NO99 jazziklubis. Loomulikult on Mart Soo enim tuntud ansamblist Weekend Guitar Trio, kuid praegusel ajal mängib ta ka Liina Saare stiilipiire kompavas bändis MiaMee ja korraldab koos Taavi Kerikmäega juba aastaid vabaimprovisatsioonile keskenduvat kontserdisarja "Improtest". Septembri algul toimunud Jazzisessiooni assortiisse mahutus taas väga mitmekesiseid helindeid. Kaartide segamiseks alustasime hoopis värsket Eesti muusika kuulamisega.

Meelis Vind, "Liivamandala". (Plaadilt "Liivamandala", 2014.)

Enne pala avalikustamist: Ma kahtlustan, et tege-

mist on Meelis Vindiga. Siin on mingid elemendid, mis käivad Meelisega kaasas, tema oma äratuntav *sound*.

Pärast: Meelis on ju teatavasti mägiornija. Siin ongi selline mägede ja suure avaruse atmosfäär, "Hukkunud Alpinisti hotelli" küberedasiarendus. Ja muidugi on Meelise puhul tunda india muusika mõju rütmi jagamises ja konstruktsioonides.

Kenny Burrell, "Thought About You". (Plaadilt "Bluesy Burrell", 1962.)

Enne: Ma olen seda lugu kindlasti män-

ginud. Helikeele poolest meenutab Duke Ellingtoni. Saksofoni osas läksid mõtted korraks Coleman Hawkinsi peale. Jim Hall võiks kitarrist olla, aga ta ei ole vist Coleman Hawkinsiga lindistanud.

Pärast: Üldiselt mängiks Burrell muidugi oluliselt bluusilikumalt, aga see siin oli ju ballaad. Burrell seostub minule just bluusitunnetusega, *blue note*'idega. Siin ma seda ei tajunud. Niimoodi oleks võinud mängida väga suur hulk kitarriste. Selleks, et ta ära tunda, peaks olema seda konkreetset salvestust varem kuulanud.

Al DiMeola – Stanley Clarke – Jean-Luc Ponty, "Renaissance". (Plaadilt "The Rite of Strings", 1995.)

Kitarri mängib sedasi Al DiMeola ja viiulit saab niimoodi mängida ainult Jean-Luc Ponty. Alguses meenutas see mulle natuke Shaktit, aga Shakti langes kohe ka ära, sest midagi indiapäraselt siin ei leidunud.

I. H.: Seda lugu tean mina tegelikult hoopis Return to Foreveri repertuaarist.

Pontyd olen lapsepõlves väga palju kuulanud. Ta helikeeles ei ole väga palju muutunud.

I.H.: Kuidas juhtusite just Pontyd kuulama?

Kuidagi sattusid need plaadid pihku. Tõenäoliselt kuulasid teda sõbrad, kellega sai plaate vahetatud. Osaliselt oli tema ümber mingi oreool tänu sellele, et ta mängis Mahavishnu Orchestras. Tema ühel sooloplaadil mängis kitarris selline mees nagu Allan Holdsworth, kes pani kohe kõrva kikitama. Kui ma ei eksi, mängis väga paljudel Ponty plaatidel kitarril Daryl Stuermer, kes oli stuudiomuusik (*Stuermer mängis Genesises ja hiljem Phil Collinsi ansambelis – I. H.*). Ja stuudiomuusikutega võrreldes tundus Holdsworth lihtsalt nii palju huvitavam.

I. H.: Ponty on ju prantslane, aga sidunud oma elu Ameerikaga...

Jah, aga midagi prantslaslikku on temas täiesti säilinud. Siin seda lugu kuulates kõhklesin korra, kas pole mitte tegu hoopis Didier Lockwoodiga, aga kuna ma teadsin, et nad koos Al Di Meolaga selle plaadi kunagi tegid, siis tuli meelde.

Pat Metheny, "80-81". (Plaadilt "80-81", 1980.)

Enne: See on Metheny plaat "80-81". Duubelplaat tegelikult, stilistiliselt

hästi kummaline. Seal on ka folgi ja kantri hõngu. Plaadil teeb kaasa kaks saksofonisti, Michael Brecker ja Dewey Redman, aga ma kahtlustan, et selles loos hakkab mängima Dewey Redman, siia sobib ta paremini.

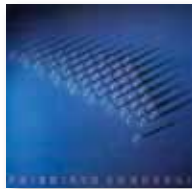
Pärast: Selles helikeeles hakkavad juba kujunema plaadi "Song X" algrakused.

I. H.: Selliseid plaate laiem kuulajakond Methenyga ehk väga ei seostagi.

See ei ole tema kataloogis sugugi erand, võtame kasvõi trioplaadi koos Charlie Hadeni ja Billy Higginsiga. Michael Brecker väärib muidugi siin erilist tähelepanu. Ma ei mäletagi, kus ma sattusin kuulama mingit lugu sellelt plaadilt, kus mind vaimustas Breckeri soolo. See oli sõna otseses mõttes usku-

matu, mida ta seal tegi. Pärast mängis Metheny Breckeri esimesel sooloplaadil.

Methenyl on veel üks väga veider plaat – "Zero Tolerance for Silence". Kui jutt läheb väga raskesti kuulatavale muusikale, siis soovitan selle üles otsida. Ka see ei seostu meie ettekujutusega temast.

Ryo Kawasaki, "Agana". (Plaadilt "Prism", 1979.)

Enne: Pole õrna aimumugi, aga võtame mälumänguri hoiaku. Tegemist on

ilmselt *fusion*'i algaastatega? Siis järsku võiks see olla Larry Coryell? Ja mis aastast see pärineb? Paigutasin loo algul hoopis varasemasse perioodi.

Pärast: Või nii. Selle peale ei oleks ma küll tulnud. Ryo Kawasaki kohta piisab, kui öelda, et ta on olnud ajakirja Guitar Player esikaanel. Ma arvan, et see on päris kõva saavutus.

Paul Motian – Bill Frisell – Joe Lovano, "Light Blue". (Plaadilt "Time and Time Again", 2007.)

Enne: Ei mingit

kahtlust – Lovano, Frisell ja Motian. Mingilt plaadilt, kus nad mängivad Thelonious Monki.

Pärast: Ilma bassita mängida on olnud nende jaoks suur väljakutse. Ma ei teagi, kaua nad koos mängisid, kümme aastat või isegi rohkem. Motianiga seoses meenub mulle, et kuna talle kitarr väga meeldis, siis oli tal mingis koosseisus vist lausa kolm kitarril.

Ralph Towner, "Nimbus". (Plaadilt "Solstice", 1975.)

Enne: Ausalt öeldes ei tea, aga mõni nimi kerkis küll potentsiaalse kahtlusalusena pähe.

Tundub olevat ECMi salvestus. Siin mängivad Eberhard Weber, Ralph Towner, Jan Garbarek...

I. H.: Mille põhjal Towneri ära tunneb?

Ei ole väga palju kitarriste, kes kasutavad nii osavalt kaheteistkeelset kitarril. Algul meenutas ka Egberto Gismontit, kuna selle loo alguses kasutatud on igasugu ümberhäälestusi ja muid trikke. On väga huvitav, kuidas Towner need kõlad on saavutanud. Aga jah, ma arvan, et see, mille poolest Towner eristub, on klassikalise mängukooli toomine tänapäeva jazzmuusikasse. Ta on kohutavalt osav tekstuuride tekitaja. **Pärast:** Ma ei ole tegelikult päris kindel, kas Townerit saab nimetada jazzkitarristiks. Ta on mingis väga kummalises seksioonis ja elab täiesti omaette maailmas. Ma ei kujuta ette, et ta mängiks mõnel plaadil kaheteisttaktiist bluusi. Kuigi ta on ka John Abercrombiega koos salvestanud. Praegu mängib ta minu teada koos Wolfgang Muthspieliga.

Wolfgang Muthspiel & Brian Blade, "Gnadenwald". (Plaadilt "Friendly Travelers", 2006.)

Enne: Kas meil oli

sellest kitarristist just hetk tagasi juttu? Muthspielil on väga hea klassikaline kool. Noorena seadis ta kitarrile Bachi "Goldbergi variatsioonid". Juurde mängitud oktavi seostus mul millegipärast tema Tallinna kontserdiga. Ja kui soolo algas, siis juba teadsin. Seekord läks õnneks.

Pärast: Muthspiel on praegu üks Euroopa huvitavamaid kitarriste. Tal on Blade'i ja Larry Grenadieriga trio, millega ta tuuritab.

I. H.: Lõpp tundus vähemalt mulle kuidagi väga methenylik.

Jah, tõesti, aga kuna Metheny siin viktoriinis juba ette tuli, siis kaks korda vist samasse jökke ei astuta.

I. H.: Olles kuulanud muusikat erinevatest ajajärkudest, mis siiski kõik mahub jazz'i mõiste alla, küsiks in lõpetuseks banaalse küsimuse: kas jazz'i mõiste on muutumas või on pigem muutumas maailm meie ümber?

Täna on sellele küsimusele väga lihtne vastata. Praegu tundub, et maailm meie ümber muutub ja jazz pole sellega võrreldes üldse nii oluline.

10. JUUBELIHOOAEG!

Hooaja avakontserdid

TERVITUSTEGA VIINIST!

T, 14.10.2014 KELL 19
Tartu Linnamuuseum
Narva mnt 23

K, 15.10.2014 KELL 19
Õpetajate maja, Tallinn
Raekoja plats 14

CONCILIUM
MUSICUM WIEN Austria

Pärlid Viini muusika kullafondist - Mozart, Haydn,
Albrechtsberger, samuti Johann Strauß, Lanner jt

Mõisaromantika

HINGEDEAEG ISADEGA

L, 1.11.2014 KELL 18
Alatskivi loss, Tartumaa
Kodavere kihelkond

P, 2.11.2014 KELL 18
Kõltsu mõis, Harjumaa
Keila kihelkond

Vanamuusikaansambel
RONDELLUS

Muusika hingedeaja ja saabuva isadepäeva meeleoludes,
keskaja ja renessansi säravad tippteosed

Info: www.corelli.ee Piletid: **PILETI2LEVI**® Statoil ja võimalusel tund enne algust kohapeal.

